

In dit nummer:

- 471 Het Woord is vlees geworden,
Johannes 1:14
W. Janse
- 473 Wedergeboorte en
beking (2)
M.H.T. Biewenga
- 475 In Memoriam Theo Doornbos
M.R. van den Berg
- 476 Boeken om (niet) met
Sinterklaas te kopen (2)
P.J. van Kampen
- 478 Zolets doe je toch niet?...
H. Algra
- 480 Gereformeerd Amsterdam
tijdens de bezetting
H. Algra
- 482 Pastorale zorg(en),
voor en door de gemeente
L.A. van Baardewijk

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Heer, als ik denk aan Uw geboorte –
waarom een vrouw
– een kind nog haast –
zo'n zware last te laten dragen
die negen maanden lang
en daarna drieëndertig jaar
haar haast verplettren zou?

God, waarom niet als bij de schepping
– als stof uit stof –
Uw Zoon gevormd
geschapen als de eerste Adam
een mens die dan niet jaren lang
maar in een ogenblik
al onze schuld betalen zou?

Hij zou niet weten van het lijden
van het verdriet
niet van de dood
die deel zijn van het mensenleven
hij zou niet weten van het kind
en van de lange weg
die leidt naar de volwassenheid.

Hij zou wel bijna goddelijk wezen
– een super-mens –
maar niet als wij.
Hij zou niet schreien onze tranen
niet sterven onze dood
hij stond precies tussen ons in
niet U – niet wij.
Goddank – Hij is Immanuël!

Tessa Kemper

Veertiendaagse uitgave van de
gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
A. Hartkamp
Drs. P.J. van Kampen
J.J. Lakerveld
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Ds. W. Smouter
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 0513-620476
Telefax: 0513-627036.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

A. Hartkamp,
Groenord 92,
2401 AG Alphen aan den Rijn.
Telef./telefax 0172-445872.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0180-320205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min.
f 25,- contributie op bovenstaand
gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van
abonnementen uitsluitend bij de
administratie. Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts per 31
december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot
15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 68,- per jaar of f 38,- per half jaar.
Voor studenten f 34,- per jaar.
Buitenland f 112,- per jaar of f 124,- per
luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 68 ct. per mm. bij 45 mm. breed
(excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30
uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor
verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar Nedag,
t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 0342-410760, fax 0342-492542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Opbouw wordt gedrukt op
gerecycled papier.

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen, die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen, uitgegeven op
geluidscassette en/of in braille
of grootletter. Informatie en opgave:
CBB, Christelijke Bibliotheek voor
Blinden en Slechtzienden, Postbus 131,
3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

ISSN 0030-3356

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.

Opgave:

telefoon 0513-620476;
telefax: 0513-627036;
E-mail: kmuller@epsilon.nl

- 19 apr. '97 Regionale Ontmoetings-
dag CG-NG te Hooge-
veen
12 juni Uiterste inzenddatum Lan-
delijke Vergadering 1998
7 maart '98 Opening Landelijke Ver-
gadering 1998

Inleveren kopij

In verband met de aanstaande feest-
dagen dient de kopij voor het eerstko-
mende nummer uiterlijk 13 december
bij de secretaris van de redactie te
zijn.

Ontvangen
boeken

Jan Rietveld e.a.,

Essays over Jezus;

gedachten aan het eind van de twintigste eeuw

94 blz., f 19,90 ISBN 9024279771

Uitg. Kok, Kampen

Ds. T.H. Attema-Roosjen,

Onze toekomst? Feest!

Wat de bijbel ons meedeelt over 'later'.

56 blz., f 12,50 ISBN 9029714352

Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen

De Wittenberg
CHRISTELIJKE HOGESCHOOL
EN TOERUSTINGSCENTRUM

Christelijke Hogeschool en Toerustingscentrum
De Wittenberg zoekt op korte termijn een

cursusleider evangelistiek

De Wittenberg verzorgt verschillende korte
cursussen voor gemeenteleden. Voor de korte cursus
Zout der Aarde zoeken we een theologisch
geschoolde collega-cursusleider die hieraan mede-
leiding kan geven. Het gaat om min. 10 cursusavonden
per jaar op onze lokaties in Zeist en Papendrecht.
In overleg zijn de werkzaamheden uit te breiden.

Wij bieden begeleiding in de startfase, samenwerking
in een klein enthousiast team, een vergoeding
per avond en reiskostenvergoeding.

Uw sollicitatiebrief graag voor 20 december sturen naar
mw. J.D. van der Zee-van der Ploeg, coördinator
korte cursussen, Krakelingweg 10, 3707 HV Zeist.

Het Woord is vlees geworden, Johannes 1:14

Een meditatie op weg naar het kerstfeest

W. Janse

Jaren geleden schreef een Engelse schooljongen in zijn opstel: „Hoe komt het toch dat er tegenwoordig zoveel tweelingen geboren worden? Ik denk dat dat komt, omdat kinderen bang zijn om in hun eentje op de wereld te komen”. De jongen legde zijn kleine vinger bij een groot probleem: dat van de eenzaamheid. Zonder liefde van opzij en omhoog is het geen leven. Kerst voedt de hoop, dat in deze diepste nood is voorzien.

Het wonder van een liefhebbend hart

In zijn boek *De pest* vertelt Albert Camus van een oude man in een stad in Noord-Afrika waar de pest is uitgebroken. Niemand mag de stad meer in of uit. De mensen sterven massaal. Wie overleeft is ziek van malaise. Als de oude man met kerst in een etalage kijkt, denkt hij wanhopig aan het gezicht van zijn vrouw. Hij heeft haar zo lang niet gezien, zal hij die ogen ooit nog zien? De herinnering aan haar gezicht vult zijn ogen met tranen. Dan schrijft Camus: „Voor ieder komt het moment waarop hij moe is van zijn werk en van de toewijding aan zijn taak, en het enige waar hij nog naar hunkert is een gezicht dat hij bemint, de warmte en het wonder van een liefhebbend hart”. Eenzaamheid is het missen van dat gezicht, van de ogen die liefde spellen, van het hart dat de warmte en het wonder van genegenheid uitzendt. Zoals de mens in het paradijs ondervond toen hij wandelde met God.

Communicatie tussen hemel en aarde

„Het Woord is vlees geworden”. In deze ene zin vat het vierde evangelie het geheim samen dat geen mens ooit had bedacht. Woorden zijn dragers van wat wij voelen, denken, willen. Woorden zijn communicatiemiddelen waardoor wij contact zoeken met

elkaar. Toen *het* Woord vlees werd, zocht God in Jezus weer communicatie met de wereld, bracht Hij de verbinding tot stand die Hij van den beginne beoogd had toen Hij in de avondkoelte Adam zocht. Het Woord was God, schrijft de evangelist, God is van den beginne op communicatie uit. En door dit Woord is alles geworden: alles draagt het stempel van Hem die zich als vriend op de wandeling wil doen kennen. Dit Woord scheen als licht in de duisternis maar de duisternis nam het niet aan. En zweeg het Woord toen, dodelijk, of sprak het vlammend en veroordelend? Toen werd het Woord vlees, als gras in een winter-tuin, kwetsbaar, broos en sterfelijk, en woonde onder ons, om zo, herkenbaar van opzij, ons de warmte en het wonder van Gods bewogenheid te tonen. Werden die door het voorhangsel voor de tempel verhuld, hing voor Mozes' gezicht een doek, in Jezus kon je Gods heerlijkheid zien, zijn genade en waarheid. Met geen ander doel schreef Johannes het evangelie dan om die goddelijke goedheid en trouw uit de doeken te doen. Hoe het levende Godswoord mensen opzocht, toesprak, troostte, heelde, het leven

sindsdien is God als een tweelingbroer onder de mensen

weer voeten en toekomst gaf, door de wereld waart en licht in ogen brengt met vasthoudende liefde...

Verbonden

Zoals in die middeleeuwse gelijkenis van de verloren dochter, een parabel die in *Opbouw* in decemberweken wel mag verhaald. Over een meisje dat Maria heette maar met de duivel leefde, zeven jaren lang. Een eenzaam kind, dat meende dat niemand haar begreep en niemand van haar hield. *Hield* iemand maar van haar – God of de duivel, zei ze, het maakt me niet meer uit. En de duivel kwam in de gedaante van een aardige jongen. Sta

me toe je te vermaken, zei de jongen, ik heb slechts dit verzoek, dat je afstand doet van je naam, want ik zal nooit van iemand kunnen houden die Maria heet. Maar daar wilde zij niet van weten. Welke naam is mooier, zei ze, dan die van Maria, de moeder van God? Maar de duivel hield voet bij stuk. Luister liefje, zei hij, als we vrienden willen zijn, zul je een andere naam moeten kiezen. En nog iets: ik wil ook niet meer dat je het kruisteken slaat. Dat is geen probleem, zei Maria, ik zal geen kruisje meer slaan, maar mijn naam opgeven: nooit! Toen sloot de duivel een compromis. Goed, zei hij, ik zal je de eerste letter van je naam laten houden. De letter M mag je houden en ik zal je Emmeken noemen. Zo was er nog één letter, één draadje dat Emmeken aan haar verleden en God bond. Dat ene draadje hield ze vast, of liever omgekeerd, dat ene draadje hield haar vast, want de kracht kwam van boven, niet van haar. En toen zij zeven jaar met de duivel geleefd had, kwam Emmeken tot zichzelf en zei: Ik zal opstaan en naar God teruggaan. En ze stond op en keerde terug naar God.

Dit is geen fabel. Emmekens zijn er genoeg, gedoopt, maar het teken van het kruis maken ze niet meer, ze lezen niet meer in de bijbel, gaan niet meer naar de kerk, bidden niet meer. Zij houden God niet vast, maar God hen wel. Een dunne draad verbindt hen nog aan Hem: de Naam bij hun doop aan hen verbonden. De sterkte van die draad is van boven afkomstig. Anders zou hij breken. Niet de mens heeft zich aan God, maar Hij heeft zich in Jezus aan mensen verbonden. Het Woord is vlees geworden en sindsdien is God als een tweelingbroer onder de mensen, met zijn vriendelijk aangezicht, zijn zoekende ogen en de warmte en het wonder van zijn liefhebbende hart. Erop uit om hen aan te spreken. Ook via ons?

(Naar een preek van collega John Timmer, emeritus van de Woodlawn Christian Reformed Church, Grand Rapids, 20 december 1992)

Wedergeboorte en bekering (2)

„Zo moet het ook voor u vaststaan dat gij dood zijt voor de zonde”
Romeinen 6:11

M.H.T. Biewenga, Emmeloord

De vorige keer heb ik het eerste deel gepubliceerd van een brief aan een broeder uit de Gereformeerde Gemeente. In dat eerste deel ging het vooral om de betrouwbaarheid van het (belofte)Woord van onze Here God. De beide in de titel genoemde woorden wedergeboorte en bekering kwamen nog nauwelijks aan de orde. Dat gebeurt wel in het hierna volgende tweede en laatste deel van de brief.

Matteüs 19, 1 Petrus 1, Titus 3

„Maar de wedergeboorte dan? Daar wordt dan toch maar over gesproken in de bijbel!”

Inderdaad. Weet u hoe vaak? Als ik het heel ruim neem, kom ik op vijf keer.

* Eén van die vijf valt onmiddellijk af: Matteüs 19:28, waar Jezus het woord 'wedergeboorte' gebruikt in zin van 'wederkomst'.

* Dan komt het twee keer voor in 1 Petrus 1. Eerst in vers 3, om het wonder van Pasen te beschrijven. Petrus gebruikt daar beeldspraak: toen Jezus was gestorven, zegt hij, toen was ook onze hoop gestorven; toen hadden we niks meer over; eigenlijk waren ook wij dood. Maar daarna stond Jezus op uit de dood, en wat er toen gebeurde, dat kun je alleen maar vergelijken met het wonder van een geboorte. Eigenlijk zijn we op dat Paasfeest opnieuw geboren. 'Wedergeboren' staat hier dus om het effect van de opstanding van de Here Jezus te beschrijven. Dat wil zeggen: Petrus gebruikt het woord hier anders dan dat in de dogmatiek pleegt te gebeuren.

* In vers 23 van 1 Petrus 1 spreekt Petrus zijn lezers (allen!) aan als 'wedergeborenen'. Hij stelt dat niet diskutabel, hij twijfelt er niet aan, nee, hij gaat ervan uit, en hij roept hen op om, juist omdat zij wedergeborenen zijn, elkaar van harte en bestendig lief te hebben.

Zo kan Petrus alleen spreken omdat hij er ten volle op vertrouwt dat de Here betrouwbaar is, en dat Hij het nieuwe

leven ook metterdaad geeft aan degenen aan wie Hij dat belooft.

* In Titus 3:5 noemt Paulus de Doop 'het bad der wedergeboorte en der vernieuwing door de Heilige Geest'. Daar wil ik nu maar één ding over zeggen - en ik val nog in herhaling ook - Paulus kan alleen zo over de Doop spreken, omdat hij er volledig op vertrouwt dat de Doop van Godswege onbedrieglijk is. Als God in de Doop een mens(enkind) aanspreekt met Zijn belofte-woord, dan méént Hij wat Hij zegt. Dan is de Doop niet maar een uitwendig teken dat op zichzelf nog niets waard is, maar dan is die Doop wérkelijk het Woord van God in alle konkreetheid gesproken tot jou: „Ik maak jou een nieuwe mens. Ik zie jou als een kind van Mij”.

(En natuurlijk - zeg ik er dan voor de zekerheid maar gelijk weer bij - is er nog die deur, waardoor je weer naar buiten kunt, als je dat dan beslist wilt; dan leg je de nieuwe mens af, en doe je de oude mens weer aan. Onvoorstelbaar toch? Maar het kan. Erger nog: het gebeurt).

Johannes 3

* Tenslotte, en verreweg het bekendst: in Johannes 3 spreekt Jezus met

*wij moeten
de Schrift meer
onderscheidenlijk
lezen*

Nikodemus over de wedergeboorte. Of, strikt genomen spreekt Hij niet eens over de wedergeboorte, maar over 'van boven geboren worden' (ook op de andere vier plaatsen worden trouwens twee verschillende woorden gebruikt, elk weer anders dan in Johannes 3). Maar laten we bij dat woordgebruik niet te lang stilstaan, en er maar gewoon van uitgaan dat het bij die verschillende woorden verder wel ongeveer om hetzelfde gaat; met uitzondering dus van Matteüs 19 en 1 Petrus 1:3.

Tegen Nikodemus zegt Jezus: „Tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien.” Het is dit Schriftwoord, dat in het verdere verloop van de geschiedenis zo'n geweldig effect heeft gekregen dat de wederge-

boorte geworden is tot een vast punt in de orde des heils. Dat is niet gebaseerd op één van die andere vier teksten, maar enkel en alleen op dit woord, gesproken tot deze man.

Waarom die laatste toevoeging erbij ('gesproken tot deze man')? Nu, omdat het inderdaad naar mijn stellige overtuiging niet toevallig is dat juist Nikodemus dit woord van Jezus te horen krijgt. Waarom immers spreekt Jezus één hoofdstuk verderop, in het gesprek met de Samaritaanse vrouw, met geen woord over de wedergeboorte? Was daar bij haar geen reden toe? En waarom lezen we er niets over in bijvoorbeeld het tweede gedeelte van Handelingen 16, waar Paulus het Evangelie verkondigt aan de gevangenis-direkteur in Filippi? „Wat moet ik doen om behouden te worden?”, vraagt die man; en Paulus zegt: „Je hoeft niks doen, alleen maar geloven” -

Waarom níét tegen al die anderen, en wél tegen Nikodemus? Ik weet daar maar één antwoord op: omdat Jezus voor hém een raadselwoord nodig heeft om door zijn religieuze trots heen te breken. Nee, het is niet raar dat Nikodemus er niks van snapte (vers 4); dat was precies de bedoeling. Wat hij immers wilde, was een gesprek onder elkaar als twee confraters, horend tot hetzelfde gilde; en dát kan niet; zó kun je niet met Jezus praten. En om hem in één keer radikaal uit die onmogelijke houding te stoten, dáárom spreekt Jezus tegenover deze man dat raadselwoord over de noodzaak van het opnieuw, van boven geboren worden. Jezus kent de mens. Zoals Hij weet hoe Hij de weg moet vinden naar het ommuurde hart van een Samaritaanse vrouw (Johannes 4), zo weet Hij ook hoe Hij het hart moet openen van een minzame religieuze topfunctionaris, die Hem met een bezoek vereert.

Is ieder mens een Samaritaanse vrouw? Nu, uw vrouw zou zich terecht beledigd voelen als ik haar zou zeggen dat zij vijf mannen heeft gehad en dat de man die ze nu heeft haar man niet is. Natuurlijk is niet ieder mens een Samaritaanse vrouw. Maar is iedereen dan wel een Nikodemus? Is het terecht om het woord dat Jezus zeer gericht spreekt tot deze man - en dus níét tot

anderen - tot een algemeen model te maken, als ware het gesproken tot ieder mens ter wereld, van wat staat of stand hij of zij ook wezen moge? Mij dunkt: wij moeten de Schrift meer onderscheidenlijk lezen.

Hetzelfde of iets anders?

Eén ding nog hierover: Jezus gebruikt tegenover Nikodemus dus andere wóorden dan tegenover de Samaritaanse vrouw (of dan Paulus tegenover de gevangen-bewaarder in Filippi). Maar zegt Jezus tegen Nikodemus dan ook iets ánders dan tegen die anderen? Je kúnt immers met andere woorden hetzelfde zeggen, maar je kunt ook iets ánders zeggen. Hoe is dat hier? Nu, het antwoord op die vraag is eenvoudig; u hoeft maar een paar verzen door te lezen. Na vers 8 van Johannes 3 spreekt Jezus niet meer over het opnieuw geboren worden; Hij spreekt wél over geloven; zie met name vers 15 en 16, waar het gaat om het hart van het heil van God. Wie zal behouden worden? „Ieder die gelooft”. Daar had ook kunnen staan: 'Ieder die wedergeboren is'. Maar die term, zo speciaal bedoeld voor Nikodemus, heeft Jezus nu, in het vervolg van dit gesprek, losgelaten. Het gesprek verbreedt zich, de spits is niet meer alleen gericht op Nikodemus; wat Jezus verder te zeggen heeft gaat ons allen aan; en daarom neemt nu het bredere en veel duidelijker woord 'geloof' de plaats in van het beperktere en raadselachtiger woord 'wedergeboorte'.

Tegen de gevangenbewaarder in Filippi zal Paulus straks zeggen: „Stel uw vertrouwen op de Here Jezus, en gij zult behouden worden!” – in Johannes 3 zegt Jezus precies hetzelfde; alleen heeft Hij voor Nikodemus andere woorden nodig.

Geloof en wedergeboorte

Goed, na dit lange exegetische verhaal keer ik terug tot de hoofdlijn van mijn verhaal. En ik doe dat door onmiddellijk aan te sluiten bij die machtige woorden van Jezus uit Johannes 3:15-16: „opdat een ieder die in Hem (in de Here Jezus) gelooft, eeuwig leven hebbe”. Mijn grootste bezwaar tegen de beschouwingen zoals ze op dit punt gangbaar zijn in de kring van de Gereformeerde Gemeenten is, dat er afbreuk wordt gedaan aan de betrouwbaarheid van het Woord van onze God. Want God zégt nu wel dat een ieder die in Hem gelooft, behouden zal worden, maar dat mag jij niet zomaar naar jezelf toehalen; daar moet eerst nog wel iets voor gebeuren. Wát moet er dan

gebeuren? En precies in dat gat valt dan het woord 'wedergeboorte'. En de suggestie is: je kunt pas geloven als je eerst wedergeboren bent. En daar zitten Gods kinderen weer in die angstige onzekerheid: wanneer immers kun je zeggen dat je wedergeboren bent? Hoe kun je daar zeker van zijn? Want pas als je dát zeker weet, dan gaat die etalage voor jou open, en dán mag je geloven dat al die rijkdommen ook jou toekomen!

Effekt – weer: onbedoeld, maar daarom niet minder reëel – is dat het zwaartepunt van het geloof toch weer bij de mens komt te liggen, en niet bij God. Ik zie dat ook regelmatig opduiken in meditaties in De Saambinder (dat is het landelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten). Daar worden soms bijbelfiguren besproken die het er nu niet zo geweldig hebben afgebracht. En je zou zeggen: Wat een geweldige troost en bemoediging voor mensen vandaag! Wat is de Here machtig in Zijn genade dat Hij zelfs zúlke mensen tot Zijn kinderen aanneemt!

Maar wat gebeurt er dan (vaak) in zo'n meditatie? Er wordt een tussenschakel

de werkelijkheid van God nu ook werkelijkheid laten zijn in jouw leven

ingevoegd, die niet aan de bijbel ontleend is, maar aan het eigen dogmatische schema: er wordt een bekering verondersteld bij de betreffende persoon (waar de bijbel met geen woord van rept), en op grond van die bekering kon God zo iemand in genade aan nemen. Nogmaals: het is stellig onbedoeld, maar het onmiskenbare effect hiervan is dat uiteindelijk mijn beslissing de doorslag geeft over wel of niet delen in het heil van God. En ook het terugvoeren van die beslissing op Gods overmacht (zoals dan doorgaans wel gebeurt) doet daar m.i. niets aan af. En dat wat de bijbel troostend, bevrijdend, bemoedigend bedoelt (ik denk aan kernwoorden als Efeze 2:8-10 en Filippenzen 2:13), dat wordt alleen maar tot een extra verzwaring van de last die je als mens te dragen hebt; een last die je uiteindelijk ook geen andere weg laat dan het oude: 'Och, mocht het nog eens komen staan te gebeuren' – terwijl de Hére nu juist zegt: „Jij moet geloven; jij moet Mij vertrouwen; jij moet aan nemen wat Ik tegen je zeg.” Of - ik kan het ook anders zeggen: „Jij

moet je bekeren; jij moet ophouden met op die oude manier naar jezelf te kijken, jij moet van nu af aan op een nieuwe manier naar jezelf kijken.”

Bekering

In de laatste zin had ik het over 'je bekeren' – en daarover wil ik nu ten slotte ook nog iets zeggen.

Wat is bekering, in mijn visie? Ik kan het nu, in aansluiting aan de laatste zin van het voorgaande stukje, heel eenvoudig zeggen, maar ik doe dat dan ongetwijfeld wel anders dan u het gewend bent te horen: Mijn bekering is dat ik Gods werkelijkheid nu ook werkelijkheid laat zijn in mijn leven.

Ik verwijst naar Romeinen 6:11: „Zo moet het ook voor u vaststaan dat gij dood zijt voor de zonde.”

In het gedeelte daarvóór heeft Paulus verteld wat de nieuwe werkelijkheid van God is: Je bént dood voor de zonde, je bent begraven met de Here Jezus. Voel ik dat altijd? Nee, dat voel ik niet altijd. Soms voel ik er helemaal niks van. En de Romeinen, aan wie Paulus schrijft? Nu, blijkbaar wisten zij niet eens dat dát de inhoud en de betekenis van de Doop was! Ze hielden er tenminste behoorlijk merkwaardige ideeën op na (vers 1), en Paulus houdt er serieus rekening mee dat ze de diepten van de heilsgeheimen nog op geen stukken na doorgrond hebben (vers 3). En toch zegt hij dan níét: „Beste mensen, jullie moeten je eerst maar eens bekeren en dan praten we wel weer verder.” Nee, hij gaat de werkelijkheid zoals die van Godswege, op grond van de Doop, geldt, met alle overtuiging en intensiteit uiteen zetten (tot en met vers 10). En dán zegt hij: „Beste mensen, dát moet je nou geloven; dit moet voor je vaststaan; jij moet deze werkelijkheid van God nu ook werkelijkheid laten zijn in jóuw leven.” Want dán ben je, zo voeg ik er in mijn woorden aan toe, dan ben je bekeerd. Wat is bekering? Het is: de werkelijkheid van God nu ook werkelijkheid laten zijn in jouw leven. Het is: ermee ophouden naar jezelf te kijken door je eigen ogen, maar van nu af aan alleen nog naar jezelf kijken door Góds ogen. Immers: „Hierin is de liefde: niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad en Zijn Zoon gezonden heeft als een verzoening voor onze zonden” (1 Johannes 4:10). En nu maar één ding: geloven, Hem vertrouwen op Zijn Woord. Géén tegenwerpingen meer, niet aankomen met: 'ik ben niet wedergeboren', of: 'ik voel er van binnen niks van' – nu alleen nog je knieën buigen, je handen opheffen, en in je hart en leven Hem Koning laten zijn!

In memoriam Theo Doornbos

* 24 juli 1926 † 19 nov. 1996

Meint R. van den Berg, Groningen

Theo Doornbos was tot op zekere hoogte een *Einzelgänger*. Dat was in zijn studententijd al herkenbaar, waarin hij in vergelijking met anderen toch een eigen koers volgde. Dat bleef zo tijdens zijn predikantschap en intensiveerde zich nog toen hij zijn visie op Christus' verlossingswerk naar buiten bracht, waardoor hij binnen de Ned. Geref. Kerken in een isolement raakte.

Ik heb Theo leren kennen als een collega voor wie de Schrift het laatste woord had. Geleidelijk aan groeide bij hem de overtuiging, dat de leer van de Schrift in de loop van de kerkgeschiedenis op het procrustesbed van de dogmatiek gelegd en daardoor op allerlei manieren verminkt geraakt was.

Voor hem was een beroep op de belijdenisgeschriften dan ook niet doorslaggevend.

Hij was geen man die genoeg nam met geijkte formuleringen en gangbare opvattingen.

Hij hield ze allemaal tegen het licht van de Schrift en prikte ze met zijn scherpe, kritische geest door als hij van mening was, dat ze de Schrift verduisterden.

Het is hier niet de plaats om na te gaan in hoeverre zijn eigen visie recht deed aan de Schrift. Hier gaat het om zijn intentie, om wat hem bezielde. Dat woord 'bezielde' is niet te sterk. Er was bij hem sprake van een zekere gedrevenheid en, als hij eenmaal tot een overtuiging was gekomen, ook van een taaie vasthoudendheid.

Op 19 okt. 1958 werd hij predikant in Ten Post, waar hij heel zijn verdere leven is blijven wonen en in grote trouw predikte, catechiseerde en mensen bezocht. Het doorgeven van het evangelie stond bij hem hoog in het vaandel.

De kerkelijke perikelen uit de zestiger jaren lieten ook hem niet onberoerd. In het begin van de tachtiger jaren werd hij getroffen door een hartinfarct.

Na zijn herstel kon hij zijn werk weer oppakken, maar niet lang daarna begonnen de moeilijkheden in verband met zijn opvattingen. De laatste jaren van zijn leven werden erdoor gedomineerd. Hijzelf heeft dat ervaren als een lijden ter wille van het evangelie.

Twee jaar geleden werd vanuit de regio het initiatief genomen het gesprek weer op gang te brengen. Na enkele voorbereidende gesprekken vond op 19 nov. j.l. bij hem thuis een gesprek plaats in een open sfeer. Zelf was ik een van de gesprekspartners. Midden in dit gesprek werd hij getroffen door een dodelijk hartinfarct. Ik wil dit In Memoriam besluiten met een door mij op diezelfde dag nog gemaakt gedicht, dat ik op verzoek van de familie heb voorgelezen in de begrafenisdienst:

*De dood sloeg toe, terwijl je zat te praten
in je fauteuil, de koffie bij de hand.
Je voelde je al jaren lang verlaten,
grondig miskend en op dood spoor beland.*

*Maar nu was ze tenslotte toch gekomen:
een delegatie van de overkant.
Was dit een deur, waarvan je soms kon dromen,
die open ging of weer een dissonant?*

*Open getuigde je van je gevoelens
en van de liefde, zo kenmerkend voor
je God en Heer. En wij op onze stoelen
luisterden, stelden vragen tussendoor.*

*Toen, midden in 't gesprek, zei je: „wacht even,
want een black-out komt over mij.” En wij,
wij zagen dat je hand begon te beven
en kort daarna slap neerviel langs je zij.*

*Zo gleed je weg, zomaar, voor onze ogen,
uit de vertrouwde handen van je vrouw.
Maar dit is wat wij vast geloven mogen:
dwars door de dood dragen Gods handen jou.*

Boeken om (niet) met Sinterklaas te kopen

2. Saddam en het herbouwde Babylon

P.J. van Kampen, Ede

In het vorige artikel ging het over een boek dat de moord op Jitschak Rabin rechtstreeks in verband bracht met de voorzegde opkomst van de Antichrist. Over dat verband sprak ik skepsis uit en dat geldt ook voor het tweede boek dat ik bespreken wil waar het gaat over Babylons herbouw en het wereldeinde.

Ook Dr. Charles Dyer, 'associate professor' in de Bijbelexegese aan het Dallas Theological Seminary schreef een boek over ons bestaan in de Eindtijd. Laat ik beginnen te zeggen dat de toon van dat boek veel aangenamer is dan Hagee's schrijfsel. Ook zijn boek is uitgekomen bij een bekende uitgever. De opleiding waaraan hij doceert is een tamelijk gerenommeerde instelling, met een 'dispensationalistische' ligging. (Men is in Dallas intens met de Bijbelse bedelingen bezig en 'het profetische woord' bezig.)

Nebukadnezar en Saddam Hoessein

Op de omslag van Dyers boek *Babylon: Voorspel voor Armageddon? Teken van de Eindtijd* staat een soort 'afbeelding' van Koning Nebukadnezar en van Saddam Hoessein, beiden in profiel. Hun neuzen staan dezelfde kant op zagezegd. Ernaast staat te lezen dat „Saddam Hoessein en de oude wereldveroveraar Nebukadnezar niet alleen op elkaar lijken, maar hun doel hetzelfde is: de beheersing van de wereld”. Op de achterkant staan stellingen: „De Bijbel zegt dat het oude Babylon – de machtigste en slechtste stad van de oude wereld – zal worden herbouwd voor de laatste en beslissende slag bij Armageddon zal worden gevoerd. De ruïnes van deze eens zo grote stad, die eeuwenlang onder het zand gelegen hebben, zijn nu opgegraven.” Verderop: „Onweerlegbaar bewijs en onthutsende foto's tonen aan dat Saddam Hoessein Babylon aan het herbouwen is tot de precieze maten en aanduidingen die het had in Nebukanezars dagen.” Ook lees

ik de vraag: „Waarom zegt de Bijbel zoveel over Babylon en haar rol in de eindtijd?” „Wat beoogt Saddam Hoessein? Vervult de Iraakse leider de bijbelse profetie?” De boekomschlag stelt nadrukkelijk: „Ongeacht wat er met Saddam Hoessein gebeurt, de Bijbel maakt duidelijk dat Babylon zal worden herbouwd. Het Midden Oosten is dé tijdbom in de wereld en Babylon zal het lont zijn dat in het kruitvat val van de gebeurtenissen van de Eindtijd.”

De herbouw van Babylon

Het boek begint met een kennelijk diep ingrijpende ervaring in het pas herbouwd Babylon in september 1987. De schrijver was aanwezig, op uitnodiging, bij het zgn. 'Festival van Babylon', een project dat stijf stond van de propaganda in dienst van Saddam Hoesseins regime. Een jaar later was hij er terug en is van precies hetzelfde heidense ceremonieel getuige geweest. De soldaten van het Iraakse leger in (namaak)

*We moeten
oppassen om
te snel
iets van die
kleuren, mensen
of plaatsen
simpelweg
over te hevelen
naar onze tijd*

militaire uniformen en met oude wapens stonden gereed om het Oude Babylon te laten herleven. Men deed een poging om aloude Babylonische afgoderij ook een plaatsje te geven. We lezen in zijn verslag hoe het op zo'n massabijeenkomst toegaat. Persoonlijk kan ik me daar wat bij voorstellen; juli vorig jaar verbleef ik ook in Bagdad als lid van een Nederlandse delegatie die, op uitnodiging van de Chaldeeuwse patriarch (en ook daarmee van Saddams regime), een driedaagse 'Vredesconferentie' mocht meemaken. Nooit heb ik ergens ter wereld zoveel openlijke propaganda horen bedrijven! Natuurlijk vallen de 'historische associaties' op, de manier waarop de Sterke Man, wiens afbeelding je op elke brug,

plein en straathoek ziet, het verleden voor zijn Toekomst probeert in te lijven. Natuurlijk is er bij Babylons officiële opening gesproken over 'eeuwige Iraanse dreiging' (was de stad in 539 voor Christus niet ten prooi gevallen aan de verovering van de Meden en de Perzen?) In de tijd dat al bijna tien jaar oorlog tussen Iran en Irak gevoerd was, kwam die toespelende naar het zeer verre verleden natuurlijk van pas! Minder bewijsbaar – om niet te zeggen ronduit leugenachtig! – was de suggestie dat Babylon destijds gevallen was door „verraad van de Joden in de stad”. Geen van de antieke documenten maakt daar immers enige melding van! Daardoor hoeft een welkenkond mens zich toch nog niet te laten inpakken? Saddams propaganda, dat zijn levenstaak en die van Nebukadnezar min-of-meer zouden samenvallen, doorzie je toch meteen! Ik kan me ook niet voorstellen dat iemand gelooft dat Nebukadnezar en Saddam Hoessein echt op elkaar lijken. Voor zo ver ik kan nagaan is van eerstgenoemde geen enkel betrouwbaar portret overgeleverd. Toch allemaal grenzeloze propaganda? Ik verbaas me dus hier en daar over Dyers goedgelovigheid.

Wat is 'Babylon'?

Dieper dringen we in vooronderstellingen van het boek binnen, als we constateren dat Dyer moeiteloos de stad Babylon in het Oude Testament en in het Nieuwe Testament identificeert. Net als Jacques Ellul, in z'n monumentale, zij het omstreden, boek *The Meaning of the City*, gaat ook Dyer ervan uit dat Babylon 'de stad van de mens' is. Maar anders dan Ellul zet hij de stad Jeruzalem, als 'stad van God' daar tegenover. Jeruzalem is de plaats waar God steeds heeft gewoond, en aan de andere kant staat de weliswaar teloorgegangene stad Babylon, die echter hersteld zal worden, en daadwerkelijk in onze tijd herbouwd wordt! Is dat echter wel legitieme uitleg? Gaat het hierom?

Men kan wellicht terecht concluderen dat op het Pinksterfeest ook Babylonische Joden aanwezig geweest kunnen zijn; er wordt immers in Handelingen 2 van 'inwoners van Mesopotamië' melding gemaakt en dat kan goed ook Babyloniers omvat hebben. Ook is dui-

delijk dat Babylon ook na Belsazars Feest (Daniël 5) bleef bestaan. Alexander de Grote is er gestorven en we lezen van 'de Babylonische Talmood', een in Joodse kring gezaghebbend standaardwerk, die uit de eerste eeuwen van de jaartelling stamt. Het is op zich niet onmogelijk dat 1 Petrus 5:13 naar het 'letterlijke Babylon' verwijst; de meeste uitleggers zijn overigens van mening dat het om de stad Rome gaat. ('De zeven heuvelen' worden genoemd.) Net als de naam 'Sesak' (in Jeremia 25:26; 51:41) die is opgevat als een 'atbasj' (een cryptische duiding door letteromzetting) van Babylon, zou die naam zelf als code voor macht en geestelijke boosheid functioneren! Je moest oppassen wat je schreef, dus gebruikte men 'Babylon' als men Rome bedoelde! De kerkvader Augustinus is nooit in Babylon geweest; toch meldt hij in zijn *Confessiones* dat hij met zijn dubieuze kameraden „omzwierf door de straten van Babylon”. 'Babylon' is daar de stad Carthago in Noord-Afrika, op 2000 km afstand van het geografische Babylon! De naam wordt m.a.w. gebruikt als een *chiffre* (zeg maar een symbool), een brandpunt waarin diverse lijnen en dingen bijeen komen. Het is hier niet primair een aardrijkskundige plek, naar het schijnt. Het gerenommeerde *New Bible Dictionary*, een echt monument van evangelikale studiezijn, stelt duidelijk: „In Openbaring 14:8 en 18:2 ('gevallen, gevallen is het grote Babylon' of 'de grote (stad) Babylon' is een echo van Jesaja 21:9 (vgl. Jeremia 51:8) Het verwijst niet langer naar de stad aan de Eufraat, maar naar Rome, zoals duidelijk wordt door de verwijzing naar zeven heuvelen in Openbaring 17:9 (zie ook 16:19; 17:5; 18:10,21).” Vanaf het eerste begin wordt het boek Openbaring voortdurend geschilderd in 'oudtestamentische kleuren', in verwijzing naar personen uit het Oude Testament, b.v. Bileam (2:14) en de boze vrouw Izebel (2:20). De hele toekomst van Kerk en wereld wordt geschilderd met behulp van 'realia' uit het verleden. 't Lijkt een machtig schilderij, een kaleidoscoop. We moeten oppassen om te snel iets van die kleuren, mensen of plaatsen simpelweg over te hevelen naar onze tijd. Die toonzetting vanuit 't Oude Testament hoort ons er ook voor te behoeden te snel aan de hand van die oude beelden onze eigen toekomst in kaart te brengen. In de tekening van Babylon komen de lijnen samen uit het Oude Testament (Babylon én Nineve; vgl. wat daar over staat in het boek Nahum). Dat zullen ze in Dallas toch ook weten... Toch kiest Dyer

onverbloemd voor een letterlijk Babylon en een even letterlijke vernietiging van die stad, in de toekomst.

De Efteling en de Heilige Land Stichting

Dyer meent dat Saddam Hoesseins Babylon 'eindtijd-allures' heeft en dat de herbouw van die roemruchte (en beruchte) stad aangeeft dat op Gods profetische klok de wijzers steeds verder bewegen! Ik ben ook in Babylon geweest en was er niet zo van onder de indruk. Het leek, met permissie, een kruising van een beroemde historische plek, de Efteling en de Heilige Land Stichting! Ik vond 't een grof schandaal hoe 'archeologen' die stad naar hun inzichten herbouwd hebben, van oorspronkelijke tichels en bitumen én van hedendaagse bouwmaterialen voor het voegsel. Of de opening van zo'n Iraaks politiek-ideologisch pretpark de Eindtijd-plannen van onze God en zijn Tegenstander in een hogere versnelling zet betwijfel ik echter!

De Verenigde Staten in Gods Heilsplan?

Het meest brak mijn klomp bij de hoogst opmerkelijke uitspraak op pp. 165 en 166. „Als Babylon in de eindtijd zal worden verwoest, wie zal dat doen? De Verenigde Staten? Zullen Amerikanen Irak met de grond gelijk maken? *Onge-lukkigigerwijs geeft Jesaja ons geen enkele informatie die specifiek over de Verenigde Staten gaat.* Maar de Verenigde Staten vormen een uiterst belangrijke wereldmacht – hoe zou die in het laatste der dagen geen belangrijke rol kunnen spelen?” Toen ik dat las, stond ik even perplex! Net als vele lezers van dit blad heb ik de nodige vragen bij de Schrift gesteld, maar ik verklaar naar waarheid dat het me nog nooit in het minst heeft dwarsgezeten dat de Bijbel niet over de Verenigde Staten spreekt. Ik zou het zelfs buitengewoon bevreemdend vinden, als dat wél zo was geweest! Dat Continent moest in Jesaja's tijd immers nog ruim twintig eeuw op ontdekking wachten! Wat moeten we anders concluderen dan dat Dyer al wéét wat er gebeuren gaat, weet dat dit 'de Eindtijd' is en ook weet dat (al zegt de Schrift er dus niets over) zijn eigen VS in dezen een beslissende rol zal spelen! (Zou het er iets mee te maken hebben dat dit boek verscheen ten tijde van 'Operation Storm', de Golfoorlog tegen Irak na de inval in Koeweit?) De indruk dat het om een 'theologische constructie' gaat, wordt nog sterker bij het lezen van het vervolg, waarin de

Amerikaan zich afvraagt waarom het kennelijk Europa of het Verre Oosten is dat de genadeklap aan Saddam Hoesseins megalomane plannen toedient? Eén reden (van de vier die hij noemt) is dat de VS op dat moment net nogal veel burgers verloren hebben, door de 'Rapture', de 'vervoering', de ten hemel opneming waarvan in 1 Thessalonicenzen 4:15v. gesproken wordt en die de Evangelische Christenen in de VS 'gehijsack't hebben! In een passage met de titel 'Amerika is merkwaardig afwezig', doet Dyer de suggestie dat „we (de VS) van 't ene op het ander moment een tweederangs wereldmacht worden, als God alle christenen van de aarde verwijderd, een gebeurtenis die staat vastgesteld vlak voor de periode van zeven jaar.” Want „Ware gelovigen die hun geloof in Jezus Christus gesteld hebben zullen ten hemel opgenomen worden voordat de Antichrist geopenbaard wordt.”

Na te hebben opgemerkt dat bijna de helft van de Amerikanen verklaard heeft 'born again' te zijn, zegt hij: „Kunt u zich voorstellen wat het effect zal zijn, als 28 miljoen mensen zo verdwijnen – mensen in de industrie, regering, leger, zaken, landbouw, onderwijs, de medische wereld en communicatiemediën? De economische schommelingen van de jaren tachtig en zelfs de Economische Depressie zullen verbleken in vergelijking met de de politieke en economische ineenstorting, als plotseling onze samenleving de leden verliest die haar zout en licht zijn! Amerika zou geen leger in het Midden-Oosten kunnen handhaven, omdat men de militairen thuis de chaos moeten beteugelen.” (167,168)

Conclusies

Ik lees dit knarsetandend! Worden er in Europa geen gelovigen 'opgenomen'? is één vraag. Want Europa blijft wél militair en economisch een grootmacht! Waar staat in de Schrift duidelijk dat Babylon 'herbouwd' zal worden? Die herbouw is natuurlijk nodig om dit stuk letterlijk te kunnen nemen, want Babylon is nu een puinhoop. Komt 'de opname' voor de Antichrist? Mag je zo met gegevens 'goochelen' en op voorhand al stellen dat dit 'de Eindtijd' is? Dyer lijkt dit nauwelijks uit de Schrift te hoeven concluderen, hij wéét dit al te voren. Het is gewoon zo! En dus word ik erg nijdig bij het lezen van dit soort onverantwoord geschrijf. Komt dat omdat ik geen Amerikaan ben?

Noot:

1 Belijdenissen; Boek II, 8, p. 47, in de vertaling van Sizoo.

Schrijf eens een brief

H. Algra, Den Helder

Hebt u wel eens een brief geschreven? Ja, natuurlijk! Zelfs in een tijd van telefoon, persoonlijk bezoek en multimedia schrijven we nog wel eens brieven.

Maar: hebt u wel eens een brief aan uw dochter geschreven? Of: heb jij wel eens een brief aan je vader geschreven? Nee; we bedoelen niet: een brief over onze vakantie. Het gaat nu om een brief over datgene wat ons persoonlijk bezig houdt. En dan ook weer niet: onze baan, ons huis, de kinderen, onze ziekte. Het gaat nu om ons geloof: om datgene wat *mij* bezielt.

Ontmoetingsdag 1996

De titel van de Ontmoetingsdag 1996 was 'weg van de kerk'. Tijdens deze dag hield dr. R.R. Ganzevoort uit Doorn een referaat dat sterk de aandacht trok. Zingen we uit volle borst onze Psalmen, houdt de dominee een rechtzinnige preek, zijn we tevreden met onze kerk, terwijl ondertussen de wereld om ons heen 'vergaat'? Zijn we net zo bezig als die mensen in de scheepskapel van de Titanic? Verstaan we onze roeping nog wel helder? Waarom kiezen jongeren (nog) voor onze kerken? Zijn we in staat om uit te leggen waar het in ons leven om gaat? Hebben we het dan over de marges van ons kerkelijk bestaan? Of gaat het om de wezenlijke dingen?

Een brief aan je dochter

Op zaterdag 28 september verscheen in *Trouw* een brief van Agnes Amelink aan haar dochter Geeske. Daarin legt Agnes uit wat het geloof voor haar als moeder betekent en ze wil dat geloof delen met haar dochter. U zult begrijpen dat dat niet zo eenvoudig is. We zijn het namelijk niet echt gewend om op zo'n manier iets aan onze 'naasten' te vertellen. Soms lijkt het er zelfs op dat het geloof in deze dagelijkse omgang een taboe is geworden.

Communicatie

Er is nog iets waardoor het in brief-vorm uitleggen wat ons bezig houdt moeilijk is. Spreken we (nog) wel dezelfde taal? Iemand die 'van buitenaf' onze kerkdiensten bezoekt valt vaak van de ene verbazing in de andere. En omgekeerd:

woorden die voor ons heel vanzelfsprekend zijn geworden, blijken dat opeens niet te zijn. Wat bedoelen we nu precies met onze woorden? Wie in gesprek raakt over het geloof zal zich opeens realiseren dat er vaak een vertaalslag gemaakt moet worden. Het is zelfs zo dat onze eigen kinderen of de jonge gemeenteleden in onze gemeente onze taal niet meer begrijpen, al klinken de woorden hen nog zo bekend in de oren.

Van Ontmoetingsdag naar Opbouwdag

Zowel het referaat van Dr. R.R. Ganzevoort als de brief van Agnes Amelink vormen ingrediënten voor de jaarlijkse vergadering van de persvereniging 'Opbouw'. Volgend jaar wordt die dag in een nieuw jasje gestoken. We hebben daarbij uw bijdrage nodig. Wat we graag willen is dat u een brief gaat schrijven. Die brief is bestemd voor een persoon die u na aan het hart ligt: gericht aan uw dochter, uw buurman, aan jouw vader, aan uw kleinkind, uw collega, uw man, aan jouw klasgenoot,

Jaarvergadering 'Opbouw' in een heel nieuw jasje

een allochtone kennis. In de brief brengt u onder woorden wat u bezielt. We stellen geen grenzen aan de lengte, maar misschien is het een idee om als richtlijn te zeggen: 2 á 3 pagina's. De voorbereidingscommissie van de Opbouwdag zou graag een kopie van deze brief willen ontvangen.

Ligt mijn geheim dan op straat?

Het voorgaande klinkt waarschijnlijk griezelig. Een brief schrijven en dan ook nog een kopie aan 'Opbouw' sturen? Ter geruststelling: zonder uw toestemming wordt er niets gepubliceerd of op een andere manier aan derden doorgegeven. Bovendien mag u in de kopie van de brief de namen ook verzinnen (wel willen wij – ten behoeve van een eventuele reactie – op de hoogte zijn van de naam van de afzender). We willen graag dat er in de brieven datgene verwoord wordt wat als de kern van ons dagelijks leven gezien kan worden. Daarom denken we dat er iets met de inhoud gedaan moet worden, *tot opbouw van het gereformeerde leven*.

Het is de bedoeling dat de inhoud van een 5-tal brieven wordt gebruikt tijdens de Opbouwdag (vermoedelijk 5 april 1997). Dat zal uiteraard alleen na onderling overleg gebeuren.

Wanneer?

We realiseren ons dat we u een moeilijke vraag hebben gesteld. En toch: we denken dat we u ook een zin-volle opdracht hebben gegeven. Een kopie van uw brief ontvangen we graag uiterlijk *zaterdag 4 januari 1997*. U kunt de brief richten aan: *Vorbereidingscommissie Opbouwdag 1997, p/a Ds. W. Smouter, Mecklenburgstraat 36, 3621 GP Breukelen, telefoon (0346)-262542, fax 0346-265960.*

Wijzen

*Door de donkerte schreed
een ster als een bruid
met sluier en sleep
voor de zoekenden uit.*

*Voert hen door de bergen
zonder rust en duur
naar een kind, een korrel
in de korenschuur.*

*Brengt hen tot een koning
van geringe kracht,
uit een maagd geboortig,
niet uit man en macht.*

*Buigzaam in het broodhuis
knielen eensgezind
vorsten uit de verte
voor een luttel kind.*

*Hun geleerde kruinen
neigen in het stof
en hun vreemde tongen
prevelen God lof.*

*Schitterend van nasleep
daalt ook de komeet,
bruid achter de einder,
in haar sterrenkleed.*

*Koningen gedrieën
keren heinde en ver
klein, haast onbegonnen,
stijgt de morgenster.*

Jaap Zijlstra

Uit: Lichtgeraakt, uitg. Kok, Kampen

Zoiets doe je toch niet?.....

H. Algra, Den Helder

Op een drietal maandagavonden zond de NCRV een televisieprogramma uit over Hoogvliet. Daarbij stond een aantal straten met overwegend allochtone bewoners centraal. In deze wijk was ook sprake van veel handel in drugs.

In de laatste aflevering over Hoogvliet liet men ook beelden zien van een wijk in Baltimore. Kinderen spelen tot laat in de avond op straat, ouders houden geen toezicht, er worden dagelijks moorden gepleegd. Na een schietpartij kijkt men al na enkele minuten gewoon weer naar de TV. Zo'n schietpartij hoort er gewoon bij, je kijkt er niet meer van op. Net zomin als men het vreemd vindt als kinderen al een wapen op zak hebben. Vergeleken bij de Amerikaanse steden is Hoogvliet maar kinderspel.

Iets van dat verschil tussen de USA en Nederland hebben een aantal jonge leden van 'De Hoeksteen' ervaren. In de afgelopen zomer waren ze twee weken te gast bij de *Vision of Missions* Pinkstergemeente in Philadelphia. Aan de verslaggever van 'Opbouw' vertelden Ruth, Rivelino, Will, Lida, Ben, Leslie en Rutger iets over hun ervaringen aan de overkant van de Atlantische Oceaan.

Het klinkt zo eenvoudig: even naar Amerika. Maar hoe kom je op dat idee?

Twee jaar geleden was hier in Amster-

Ze konden niet geloven dat je met een vader en een moeder in één huis woont

dam een voetbalkamp. Dat was georganiseerd door jonge leden van een *Presbyterian Church* in Philadelphia. We wilden graag naar Amerika omdat we zo'n goede band hadden gekregen met de Amerikaanse tienergroep. Toen kwam bij ons het idee op dat we ook wat terug zouden kunnen doen. En dus zijn we in de afgelopen zomer naar Philadelphia geweest. We hebben

daar geholpen bij het opknappen van een kerkgebouw van een Pinkstergemeente en we hebben er kinderclubwerk gedaan.

Maar je kunt toch ook in Amsterdam aan het werk gaan? Waarom moet je voor dat werk helemaal naar Amerika?

Het was een gelegenheid die God ons gegeven heeft. We denken zelf dat die Pinkstergemeente op dat moment de plek was waar God ons wilde hebben. Daarnaast is er met onszelf heel veel gebeurd. We hebben daar ervaren hoe God in ons kan werken als wij het niet meer kunnen. We moesten heel hard werken en op een gegeven ogenblik waren we helemaal kapot. Het was heet, het was zwaar werk en het was confronterend. De ervaring dat God je dan helpt, dat blijft je bij. Daar kun je ook in Amsterdam iets mee.

Die mogelijkheid heb je dus gekregen. Maar wat maakt Amerika dan zo bijzonder? Amsterdam is toch net zo 'erg'? Er valt hier toch ook heel veel te doen?

Het leven in een getto in Amerika is heel erg moeilijk. In Nederland heb je ook wijken waar het niet goed gaat. In Amerika zijn er wijken waar geen blanke meer naar binnen durft. Buiten zo'n getto bestaat ook het idee dat zwarten altijd drugs gebruiken, stelen en moorden.

Je bent dus altijd al verdacht vanwege je huidskleur.

In Nederland kennen we zulke getto's niet echt. Het is daar veel erger dan bij ons. Het was er zo erg; je mocht alleen met de groep op stap. En meisjes mochten zeker niet alleen de straat op. Bijna alle jongeren zitten in jeugdboendes, er zijn veel drugsdealers. In Amsterdam gaat het een beetje die kant uit, maar wij hebben tenminste nog voorzieningen. In Amerika heb je meteen een stempel als je in zo'n wijk woont. Het is dus ook een waarschu-

Foto's: Marlene Boardman

De hele groep (met o.a. jongeren van De Hoeksteen) in het centrum van Philadelphia

wing dat het bij ons niet die kant uit moet gaan.

Wat hebben jullie gedaan in Philadelphia?

Het was een kerk van een zwarte Pinkstergemeente. We hebben er kinderwerk gedaan, gewerkt aan het gebouw, we hebben kamers opgeknapt en we hebben het plein voor de kerk effen gemaakt. De groep werd steeds in twee delen gesplitst; je werkte met je handen, maar op andere momenten was je vooral met de kinderen bezig. 's Avonds speelden we wedstrijden (volleybal, basketbal) met de tieners uit de buurt. Daarbij werkten we steeds samen met een 40-tal mensen uit de wijk, van het buurtcentrum en van het Leger des Heils.

Hebben jullie ook kerkdiensten bijgewoond in die Pinkstergemeente?

Ja. Dat vergeet je niet meer. Zo'n dienst duurt 4 uur, maar je hebt het niet eens in de gaten. mensen zingen, klappen, dansen en dat 4 uur lang. Sommigen vinden het wat dat betreft veel kerkdiensten in Nederland maar saai.....

Wat voor mensen wonen er in de wijk?

De hele wijk is zwart. Je kunt het haast niet geloven, maar heel veel kinderen hadden nog nooit van Jezus gehoord. Er waren maar een paar kinderen die naar de Pinkstergemeente gingen of naar het Leger des Heils. De kinderen hadden weinig te eten, ze liepen in slechte kleding. De gezinnen zijn bijna allemaal onvolledig en kapot.

Merkte je dat ook aan de kinderen?

Ja: heel erg. Ze waren heel verbaasd dat we een vader én een moeder in huis hebben en dat iedereen nog bij elkaar woont. Dat kunnen ze haast niet geloven. Ze gingen ons zelfs Daddy en Mommie noemen... Ze zochten dus echt naar een vader en een moeder. Ze vonden het ook vreemd dat we allemaal vrienden van elkaar zijn. Dat is ook iets wat ze niet kennen. Maar het was daardoor voor deze kinderen ook erg moeilijk om te begrijpen wat de liefde van God is. Wat is een liefdevolle vader als je je eigen vader nauwelijks hebt meegemaakt?

Wat hebben jullie geleerd in Philadel-

nu kunnen we het niet." En toen opeens kregen we de kracht om verder te gaan. We voelden toen heel duidelijk dat God in ons midden was. Ieder van ons heeft die ervaring gehad. We hebben met elkaar gelachen en gehuild. Het betekende een grote verandering in ons leven. We hebben toen heel duidelijk ervaren dat we het van God moeten verwachten. Dat heeft ons denken wel bepaald: toen we helemaal met lege handen stonden, toen was God er voor ons.

Ze zeggen wel eens: waar het hart vol van is, daar stroomt de mond van over. Jullie konden, denk ik, hier in Amsterdam je mond niet houden. Hoe

reageerden je vrienden en vriendinnen? Je vertelt het niet aan iedereen, maar natuurlijk wel aan je beste vrienden. Naar Amerika: dat wil iedereen wel. Maar dan natuurlijk wel: veel zien of lekker op het strand van Florida liggen. Maar dat je hard gaat werken en dat je gaat evangeliseren: daar

begrijpen ze meestal niks van. We hebben geprobeerd het uit te leggen, maar dat is moeilijk. Hoe moet je dat uitleggen? We hebben ook gemerkt dat het niet veel uit maakt op wat voor school je zit.

De één zit op een niet-christelijke school, de ander op een Gereformeerde school. Op beide scholen krijg je dezelfde soort reacties. Gereformeerde kinderen en kinderen die nooit naar de kerk gaan: ze vinden het allebei erg vreemd. 'Zoiets doe je toch niet?'

Als ik straks weer in Den Helder ben, moet ik dan

tegen de jongeren uit mijn gemeente zeggen dat ze ook maar naar Amerika moeten gaan?

Nee, het is geen formule. Zoiets kun je niet plannen. Je hoeft niet naar Amerika om te ervaren wat God in je leven kan doen. Natuurlijk kan het wel goed voor je zijn, maar het hoeft niet. Voor ons was het heel goed om dit te doen, maar iedereen krijgt weer andere mogelijkheden. Iedere dag is een zendingsreis en iedere dag wordt je weer uitgetest.

Tenslotte nog een aardse vraag: hoe kwamen jullie aan het geld voor de reis?

We hebben een paar dingen georganiseerd, zoals een sponsorloop en een muziekavond. Onze familie heeft bijgesprongen en we hebben zelf bijverdiend. Daarnaast is een deel betaald door de kerkelijke gemeente waar onze dominee Norman Viss vandaan komt (de Presbyterian Newlife Glenside Church).

Een noot van de auteur

Tenslotte nog een persoonlijke kanttekening. Alle jongeren waren ook nu nog sterk betrokken bij het onderwerp: op het puntje van je stoel om iets te vertellen over de ervaringen in de Verenigde Staten. Het enthousiasme was voelbaar en tastbaar, ze waren bijna niet te stuiten. Zeker: ze kennen ook hun vragen, hun moeilijkheden. En naarmate de reis naar de USA verder achter hen ligt, komen er ook meer vragen en teleurstellingen. Toch kan ik het niet nalaten om op te merken dat het gesprek met hen voor mij als 'gevestigd gemeentelijk' een verrijkende ervaring was. Zoveel enthousiasme: daar word je blij van!

Het kerkgebouw van de Pinkstergemeente

phia? Ik bedoel: met welke ervaringen kun je verder in Amsterdam?

We hebben geleerd om gemakkelijker over de Bijbel te vertellen aan anderen, om een beetje meer te durven. We zijn ook geholpen om er hier meer onze levensstijl van te maken. We hebben ook zelf veel geleerd, we zijn er veranderd. Het was een heel bijzondere ervaring om te merken dat we de mensen in Philadelphia wilden helpen, maar dat wij zelf het meest bemoedigd werden. We hebben ook beter geleerd om met elkaar als groep om te gaan. We hebben een eenheid ervaren die ons blij heeft gemaakt. Je maakt samen zó veel mee.

Vertel eens iets over die persoonlijke ervaring. Wat is er met jullie gebeurd?

Wat we al eerder zeiden was dat het werk in Philadelphia erg zwaar was. We waren echt helemaal kapot op die woensdag. Toen hebben we gebeden. We hebben tegen God gezegd: „we dachten dat we hier heen moesten en

De activiteit met kinderen

Gereformeerd Amsterdam tijdens de bezetting

H. Algra, Den Helder

Amsterdam vormde rond 1940 'het brandpunt van het gereformeerde leven en de Gereformeerde kerken'¹. Alleen al de Gereformeerde kerk van Amsterdam-Centrum telde er ruim 13.000 leden, die in 7 kerkgebouwen 2 maal per zondag bij elkaar kwamen. Er waren 8 predikanten in deze kerk werkzaam.

De gemeente van Amsterdam-Centrum was slechts één van de 5 Gereformeerde kerken in Amsterdam. Daarnaast was in Amsterdam de Vrije Universiteit gevestigd, er waren een Gereformeerd ziekenhuis (Julianaziekenhuis), een Gereformeerde psychiatrische inrichting (Valeriuskliniek) en een groot aantal Gereformeerde onderwijsinstellingen². Ook de burgemeester (W. de Vlugt) was Gereformeerd.

De Joodse gemeenschap

De Gereformeerde gemeenschap vormde een niet onaanzienlijke bevolkingsgroep in Amsterdam. De Joodse gemeenschap was nog veel groter; er woonden in 1940 bijna 100.000 joden in Amsterdam.

Binnen de Gereformeerde Kerk van Amsterdam was een predikant full-time werkzaam ten behoeve van het zendingswerk onder de joden. Ook een van de andere predikanten was op dit terrein actief.

Het is duidelijk dat de toenemende onderdrukking en de latere deportatie van de Joden aan de vele Gereformeerden niet voorbij kan zijn gegaan.

Speurtocht

De heer J.P. Stoop, lid van de Nederlands Gereformeerde kerk van Amsterdam-Centrum, schreef vorig jaar een doctoraal-scriptie naar aanleiding van een speurtocht die hij ondernam naar de houding van de Gereformeerde kerk van Amsterdam tijdens de Duitse bezetting³. Het werk volgt achtereenvolgens de algemene situ-

atie in Nederland (I), de bijdrage van de Gereformeerde kerken in het kerkelijk verzet (II) en de positie van de Gereformeerde Kerk in Amsterdam (III). In deze bijdrage wordt kort aandacht besteed aan de inhoud van deze scriptie, met name aan het derde hoofdstuk⁴.

Voorzichtig manoeuvreren

Opmerkelijk is vooral de voorzichtige houding van de Gereformeerde kerken ten opzichte van de Duitse autoriteiten. Dit gold zowel de landelijke besluitvorming als de kerkenraad in Amsterdam.

De Rooms-Katholieke Kerk stelde zich door middel van kanselboodschappen en bisschoppelijke brieven vaak scherper op dan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken. Dit heeft mede te maken met de wijze waarop de Gereformeerde kerken georganiseerd zijn. Een bisschop kan nu eenmaal wel op eigen initiatief handelen, een Gereformeerde synode niet. Bovendien – aldus drs. Stoop – hoe kun je van een kerkenraad met 200 leden een slagvaardig beleid verwachten?

De gereformeerde kerken in het algemeen en die van Amsterdam in het bijzonder probeerden door voortdurend te laveren de Duitse bezetter niet teveel voor het hoofd te stoten, ten-

aanvallen tegen de positie van de kerk'. De kerkenraad volgde daarbij vooral de aanwijzingen van de Generale Synode. Eigen verklaringen of initiatieven voor een breder verzet kwamen niet vanuit de Amsterdamse kerkenraad.

Het is, volgens drs. Stoop, echter niet terecht om de kerkenraad zondermeer te verwijten dat men probeerde alles te vermijden wat de bezetter aanstoot zou kunnen geven. Eerder was er „sprake van een consequent vasthouden aan het principe dat het niet tot de taak van de kerk behoort om zich met bepaalde uitspraken te begeven op 'niet-kerkelijk' terrein" (111).

Kerkelijke tucht

Het gebeurde wel dat leden van de Gereformeerde kerken ook lid werden van een politieke partij of organisatie die er heel andere beginselen op nahield. Hoe moest de kerkenraad dan handelen?

In 1936 sprak de Synode van Amsterdam uit, dat leden van de gereformeerde kerken die lid waren van de NSB of de CDU⁵ vermaand dienden te worden en als zij weigerden om voor het lidmaatschap van deze partijen te bedanken onder censuur moesten worden gesteld. De CDU werd in bezettingstijd opgeheven, maar welke maatregelen moesten genomen worden tegen leden van de NSB? In de notulen heeft Stoop geen voorbeelden gevonden van 'afsnijding' van leden (de laatste trap van censuur), wel van 'vermaan'.

Dat 'vermaan' was vaak al reden om het lidmaatschap van de kerk op te zeggen. Onttrokken deze leden zich niet, dan werd de censuur toch niet direct toegepast, vanwege het pastorale motief dat men hoopte dat deze mensen zich 'van de dwaling huns wegs' zouden bekeren.

Jodenvervolging en kerkenraadsbeleid

„Wie de notulen van de kerkenraadsvergaderingen in de bezettingsjaren doorleest, zal daarin geen uitspraken of besluiten tegenkomen die blijken geven van grote bewogenheid met het lot van de toch vooral in Amsterdam woonachtige Joden" (83).

Ook werd er door de leden van de

In Amsterdam-Centrum woonden 13.000 Gereformeerden en 100.000 Joden

einde zoveel mogelijk vrijheid te behouden voor het kerkelijke werk. Conflicten ontstonden vooral wanneer de autoriteiten de kerkelijke vrijheid aan banden wilden leggen. Voorbeelden hiervan waren: de Winterhulp die de positie van de diaconie bedreigde, de gelijkschakeling van de kerkelijke pers, de voorbede voor de Koningin, de inperking van de vrijheid van onderwijs, de verplichte dienstneming aan de Arbeidsdienst en de opheffing van de gereformeerde jeugdorganisaties. Er was dus in beperkte mate sprake van verzet tegen de 'beraamde

kerk geen druk uitgeoefend op de kerkenraad (om bijv. tot een publiek getuigenis te komen). In de zomer van 1942 vaardigde de bezetter een verordening uit, waarbij christen-joden vrijgesteld zouden worden van deportatie als zij over een verklaring van 'Angehörigkeit' beschikten. Uit die verklaring zou moeten blijken dat zij gedoopt waren. Toen toch diverse leden van de Gereformeerde kerk van Amsterdam, die in het bezit waren van zo'n verklaring, werden gedeporteerd, tekende de kerkenraad daartegen herhaaldelijk protest aan. Zonder resultaat overigens. Van deze gedeporteerden keerden er 42 na de oorlog niet terug.

Er kwam in deze tijd kwam ook een theologische vraagstuk om de hoek kijken. De verleiding was aanwezig om Joden alsnog te dopen. Er werd dan ook gewaarschuwd tegen de *haastdoop*; zulke 'sneldopen' zouden de betekenis van de doop verzwakken. Voorzover bekend heeft de Gereformeerde Kerk van Amsterdam geen 'haastdoop' toegestaan.

Individuele activiteiten

Anders dan het voorzichtige beleid van de kerkenraad was de houding van een aantal gemeenteleden. Drs. Stoop vermeldt o.a. de verzets-activiteiten van een aantal predikanten. Maar liefst vier Amsterdamse predikanten hebben in de oorlog gevangen gezeten, één van hen (ds. T. Ferwerda) werd in 1944 gefusilleerd. Eén predikant dook onder (officieel kreeg hij studieverlof).

Bijzonder moedig was de houding van Ds. C. Kapteyn Dzn., die was aangesteld als zendingspredikant onder de joden. Veel Joden vonden tijdens razia's onderdak in zijn huis en in mei 1945 had hij de zorg voor 126 Joodse onderduikers. Toen de Duitse autoriteiten hem vroegen waarom hij zich gedreven voelde tot hulp aan de Joden was zijn antwoord: „omdat ik van Christus geleerd heb jegens de Joden barmhartig te zijn”. Tijdens de overval van de ploeg van Johannes Post op het Huis van Bewaring kon gebruik gemaakt worden van de consistorie van de Keizersgrachtkerk. Op de zolder van het gereformeerd evangelisatiegebouw aan de Kleine Kattenburgerstraat waren 16 Joden ondergebracht.

Hoe past de voorzichtige houding van de kerkenraad dan bij de individuele houding van gemeenteleden? zo vroeg ds. Stoop zich af. Het antwoord vond hij in een engelstalige publikatie,

waarin wordt vermeld dat men bij een openlijke en radicale stellingname niet alleen het eigen leven riskeerde, maar ook het leven van de Joodse landgenoten die men in het geheim probeerde in veiligheid te brengen (115). Vooral in het laatste oorlogsjaar heeft de diaconie van de Gereformeerde kerk veel hongerleed kunnen verzachten. In de jaren daarvoor heeft men hulp verleend aan veel mensen 'in bijzondere noden'.

Waarover preekten zij?

Hebben de predikanten vaak gepreekt over de situatie in bezettingstijd? De bronnen zijn schaars. Slechts van de hand van ds. S.G. de Graaf en dr. M.B. van 't Veer werden prekenbundels uitgegeven.

Het was in de jaren '30 en '40 niet gebruikelijk om zeer concreet te preken over politieke en maatschappelijke vraagstukken.

Aan de andere kant kan men zeggen dat een goed verstaander toch vaak aan een half woord genoeg heeft. Een voorbeeld: „Zo zullen we ook in de tegenwoordige wereldbeweging moeten onderscheiden tussen dat, wat in

De kerkstrijd kwam de bezetter vermoedelijk goed van pas

het geloof gezien uit de hand van Gods liefde kan worden aanvaard en dat, wat tegenover het beginsel des geloofs staat, opdat het ook van ons niet gezegd zij, dat God eens bezoeking zal doen over hen, die vreemde kleding dragen” (Ds. S.G. de Graaf over Zefanja 1:8-13). In de scriptie wordt daarnaast aandacht besteed aan de thema's die werden besproken op mannenverenigingen en bij het jeugdwerk. Ook daar lezen we (althans: in de notulen) weinig concrete verwijzingen naar de politieke situatie.

Later hebben de kerkelijke leergeschieden veel meer de aandacht getrokken van de kerkenraad en de inhoud van de discussies op de verenigingsavonden bepaald. Deze strijd wordt wel *het tweede front* genoemd. Zowel uit de preken van ds. S.G. de Graaf en dr. M.B. van 't Veer komt naar voren dat de leergeschieden veel aandacht opeisten. Het lijkt niet onaannemelijk dat deze kerkelijke strijd de bezetter goed van pas kwam. Overigens besloot het moderamen van de Gereformeerde

Kerk in Amsterdam in de herfst van 1944 dat 'vanwege de moeilijke tijdsomstandigheden' zowel tijdens de Dienst des Woords als bij het huisbezoek zoveel mogelijk over 'de kerkelijke kwestie' zou worden gezwegen. Pas bijna een half jaar na de bevrijding kwam het in de kerk van Amsterdam tot een breuk.

De vrucht van prediking en Bijbelstudie

De tactiek van de bezetter was om een ernstig conflict met de kerken te voorkomen. Toch moest men wel in aanvaring komen met kerkenraden. Deze conflicten vonden vooral plaats op terreinen die de kerk als haar taak zag. De kerkenraad heeft echter daarnaast geprobeerd om voorzichtig te manoeuvreren en de bezetter niet voortdurend te 'irriteren'. Onder dit voorzichtige beleid klinken echter andere geluiden door. Uit een onderzoek blijkt dat 18,5% van de verzets-slachtoffers uit de Gereformeerde kerken afkomstig was, terwijl zij slechts 8,9% van de bevolking uitmaakten. Het grote aantal Amsterdamse predikanten dat tijdens de oorlog in gevangenschap raakte wijst er ook op dat men de situatie niet zomaar over zich heen liet komen. Het lijkt erop dat de prediking en de bijbelstudie op die manier in de Gereformeerde kerken toch hun vrucht af hebben geworpen. Veel gemeenteleden verstonden hun taak, al werd die vaak in stilte volbracht.

Noten:

1 Aldus de latere hoogleraar Prof. C. Veenhof, in een brief waarin hij bedankte voor een beroep dat de kerk van Amsterdam op hem had uitgebracht (1943).

2 Een anekdotisch gegeven: mijn vroegere hospita vertelde dat de wijk waar zij bijna haar hele leven woonde vroeger wel het harmoniumbuurtje werd genoemd. In de jaren '30 werden daar overal achter de harmoniums psalmen en liederen van Johannes de Heer werden gezongen. De wijk was destijds eigendom van Patrimonium.

3 Daarbij werd o.a. gebruik gemaakt van de archieven van het Historisch Documentatiecentrum van het Nederlands Protestantisme en van de Gemeentelijke Archiefdienst Amsterdam.

4 J.P. Stoop: *Kerk onder Duitse bezetting. De Gereformeerde kerk van Amsterdam in de jaren 1940-1945. Afstudeerscriptie vakgroep geschiedenis Vrije Universiteit Amsterdam, 1995; 122 pagina's.*

5 De Christelijk Democratische Unie vormde een verbond van linkse christenen, die o.a. fel anti-militaristisch waren.

Pastorale zorg(en), voor en door de gemeente

Verslag landelijke ouderlingenconferentie van 30 november 1996

L.A. van Baardewijk, Amersfoort

„Pastorale zorg: het ligt ons op het hart, maar wij hoeven niet alles te doen. Wat wij moeten doen is: zorg voor en door de gemeente stimuleren en coördineren.” Dat was de slotconclusie die ds. J.B.M. Storms meegaf aan zijn lezing tijdens de landelijke ouderlingenconferentie van 30 november in de Jeruzalemkerk te Utrecht.

Het thema van de conferentie luidde: 'Pastorale zorg(en)'. Bij de ingang van de Jeruzalemkerk lagen de 'kerkeradstukken' al klaar voor de bezoekers. Het dagprogramma, een folder over wijkkringen en een complete brochure over gemeenteopbouw van de hand van de spreker, ds. Storms.

Ds. Storms paste het thema 'pastorale zorgen' toe op het functioneren van de hele gemeente. Niet alleen de kerkeraad heeft volgens hem pastorale taken. „Ik wil het bijzondere ambt niet afschaffen, maar Christus heeft gezegd aan elke gelovige gegeven. Het vermanen en onderwijzen is niet uitsluitend het terrein van de kerkeraad. In Mattheüs 18 over de zonde van een broeder lees ik niet over de kerkeraad, maar over de hele gemeente die daar actief bij betrokken is.”

Ds. Storms stelde dat we hiermee – zoals altijd – een maatschappelijke ontwikkeling volgen. „Maar wat dan nog: de instelling van de ouderling en de kerkeraad die Calvijn in Genève doorvoerde, was ook een weerspiegeling van de maatschappelijke ontwikkeling. In Genève keek men daar niet vreemd tegen aan. Zo zullen mensen in onze tijd ook niet vreemd kijken als pastorale zorg niet meer exclusief het terrein van de kerkeraad is. Daarmee wordt de kerk geen democratie – kan dat ook niet zijn – maar er kan wel een grote inbreng van gemeenteleden zijn.”

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

De zorg in de gemeente is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, conclu-

deerde ds. Storms o.a. uit Kolossenzen 3, 16. In die tekst wordt over het 'elkaar' leren en terechtwijzen gesproken. „Daar moeten we denk ik even wat aan wennen”, zei Storms glimlachend. „Maar het is zelfs zo dat de zorg van de kerkeraad pas kan functioneren op basis van onderlinge bemoeiding en vermaan!”

Het betoog van ds. Storms mondde uit in een pleidooi voor een netwerk van kringen in de gemeente. Een kring kan gevormd worden naar de indeling in wijken van de ouderlingen. Op zo'n kring vind je dus de doorsnee van de hele gemeente. „De taak van de ouderling is om mensen bij elkaar te brengen. Om een structuur te geven waar mensen elkaar kunnen leren kennen en daardoor beter onderling te

De zorg in de gemeente is een gezamenlijke verantwoordelijkheid

kunnen zorgen. We moeten als gemeente dus aan body-building gaan doen!”

Ds. Storms wees op het principe van Jethro die Mozes leerde te delegeren. Alleen de moeilijke zaken kwamen nog bij Mozes terecht. Zo moet ook de kerkeraad de zorg delegeren. Wijkavonden – het liefst elke maand – kunnen daarbij een middel zijn.

Ds. Storms benadrukte dat het niet gaat om een technische oplossing van problemen. Maar er is organisatie nodig om het lichaam van Christus op te bouwen.

Sociaal of geestelijk

Het onderwerp werd vervolgens in kleine groepen besproken. In het middagedeelte was er een reactiemogelijkheid n.a.v. deze gesprekken. Daarbij spitste de discussie zich toe op de invulling van de gemeentekring. Wat is de verhouding tussen – zoals iemand het voor de zaalmicrofoon verwoordde – het sociale en de geestelijke herkenning?

Ds. Storms: „Buiten de kerk is er ook gezelligheid. Daar zijn wij niet uniek in. Als kerk hebben we de roeping om het evangelie ter sprake te brengen.” En enigszins fel: „Als we toegeven aan 'alleen maar gezelligheid' op een wijkavond dan offeren we de boodschap van de kerk op.” En als nu de helft afhaakt? Welke keuze moet je dan maken? Ds. Storms hekelde het alleen maar uitgaan van behoeften: „Alleen maar gaan zitten op de lijn van behoeften, nee. Elkaar aanspreken kan heel bedreigend zijn, maar toch houdt Jezus ons dat voor. Dit betekent niet dat een gemeentekring een bijbelstudie-avond moet worden of liturgiebespreking. Daar zijn aparte kringen voor. Een gemeentekring moet het totaal bestrijken en een gemeente in het klein zijn. En daarbij hoort onderlinge geloofsopbouw.”

Echtheid

In het middagedeelte van de conferentie sprak mw. J.D. van der Zee-van der Ploeg, stafmedewerker van 'De Wittenberg', over 'Sprekend (als) een pastor'. Zij gaf niet alleen de 'theorie' maar ook de 'praktijk': in een aantal oefeningen konden de ouderlingen werken aan hun pastorale gesprekstechniek. Daarbij ging het om het sleutelwoord 'echtheid': wat je zegt als ouderling, moet je ook uitstralen. De oefening was gericht op bewustwording van het communicatieproces tijdens een pastoraal gesprek.

Mw. Van der Zee gaf een aantal typeringen van de ideale ouderling: „Hij kan luisteren, hij is bewogen, hij is beschikbaar, hij heeft geduld en tijd en interesse, hij heeft bijbelkennis, hij kan zich inleven en een ander motiveren.” Uit de reactie uit de zaal bij deze opsomming, bleek duidelijk dat het om een ideaal ging. De werkelijkheid is meestal anders.

Mw. Van der Zee wees erop dat een ouderling zicht moet hebben op God („Welke rol speelt Hij in uw leven?”), op onze naaste („Is die naaste een object die u moet bekeren of is er een gelijkwaardig en wederzijds contact mogelijk”), op ons zelf („Hebt u zelfkennis?”) en tenslotte op onze taak

(„Wat is uw motivatie?“). Bonhoeffer heeft gezegd dat in een echte ontmoeting je allebei een beetje veranderd.

Grondhouding

Vervolgens besprak mw. Van der Zee de grondhouding die een ouderling moet hebben. Hier gaat het allereerst om echtheid. „Hoe sta je tegenover mensen? Een goed advies vind ik: ontmoet de ander alsof je voor het eerst een mens ontmoet.“ Bij deze grondhouding hoort ten tweede aanvaarding van de ander zoals die op dit moment is. Onvoorwaardelijk, zoals christelijke liefde hoort te zijn.

Een derde aspect van de grondhouding is inlevingsvermogen. „Je moet je kunnen verplaatsen in de ander, maar niet in de ander opgaan. Want een

Een gesprek is pastoraal als er een ontmoeting voor Gods aangezicht plaatsvindt

ander heeft een unieke ervaring. Je moet dus het gesprek open houden en vragen: hoe beleef je dit?“ Er is een gevaar dat je andermans woorden te snel interpreteert, dat je je eigen ideeën op de ander projecteert en dat je te vol bent van jezelf.

Op de vraag aan de zaal wat een goed pastoraal gesprek in de weg kan staan, kwamen de volgende reacties: concentratie, voorbereiding, stemming, het gespreksonderwerp, sfeer. Mw. Van der Zee stelde dat een ouderling soms te veel aan zijn hoofd kan hebben om er voor de ander te zijn. „Waarom zou je dan niet een week over kunnen slaan?“

Tenslotte: wat is pastoraat? Volgens mw. Van der Zee is het: de dienst van het luisteren. „Een pastor moet goed kunnen luisteren naar wat gezegd wordt en vooral naar wat niet gezegd wordt. Een gesprek is pastoraal als er een ontmoeting voor Gods aangezicht plaatsvindt en je in naam van je Zender gaat in een houding van liefde, zorg en geloof.“

De dag werd gesloten met Gezang 474: 'God roept ons, broeders, tot de daad' waarbij dhr. J. Stolte, de voorzitter van de conferentie, voorstelde 'broeders' te vervangen door 'allen'. Waarmee de cirkel rond was en weer bij de gemeentekring van het ochtend-gedeelte uitkwam.

Terloops

Woorden voor elke dag

In de bibliotheek van het Maarten van Rossummuseum in Zaltbommel bevindt zich een klein boekje: 'Woorden uit den Bijbel voor elken dag van het jaar 1853'.

Naast enkele wetenswaardigheden staat bij elke dag van het jaar een tekst vermeld met een kort commentaar. Eenvoudig, maar waardevol. En om iets van te leren.

Ik neem er hier een aantal over.

Gal. 5:26: Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer.

Dan toch vermoeien wij ons zelve, en komen bedrogen uit, met een handvol wind.

Jac. 4:8: Naakt tot God, en Hij zal tot u nalen. De verstandhouding tussen hemel en aarde is nog nooit afgebroken.

Rom. 12:18: Indien het mogelijk is, zoo veel in u is, houdt vrede met alle mensen. Overziet eens uwe betrekkingen! Leeft gij met allen in een dragt en vrede? Indien niet, ligt er ook schuld voor uwe rekening?

Matth. 5:46: Indien gij lief hebt, die u liefhebben, welk loon hebt gij? Tolenaars, zegt de Heer, doen ook hetzelfde; maar gij noemt u immers naar CHRISTUS?

Joh. 19:27: Zie uwe moeder! Heilige nalatenschap, die JOHANNES ten deele valt. Dat heet zorgen voor vrienden.

1 Cor. 15:58: Altijd overvloedig in het werk des Heeren. Zonder arbeid komt men niet tot rust; zonder strijd behaalt men geene overwinning. Voorwaarts!

Matth. 18:8: Indien uwe hand of voet u ergert, houw ze af en werp ze van u. Wie slechts van buiten de verzoeking ontwijkt, en niet van binnen het kwade uitroeit, zal weinig vorderen.

Ps. 77:10: Heeft God vergeten, genadig te zijn? Maar dan zou Hij opgehouden hebben, God te zijn? Hij zou geen Vader wezen?

Joh. 1:47: Kom en zie! Eigen onderzoek, niet sterk genoeg aan te bevelen. Zoo komt men eerst regt tot overtuiging, tot zekerheid. En wie wenscht deze niet?

1 Kon. 19:4: Het is genoeg. Neem nu, Heer, mijne ziel. Taal van moedeloosheid. God kan die bede niet verhooren.

Ruth 1:20: De Almagtige heeft mij groote bitterheid aangedaan. Bittere weeklagte van NAOMI. Zou ze den Christen betamen?

Jes. 62:11: Zie, uw heil komt. Dat is JEZUS. Zaligmaker is zijn naam.

Philipp. 2:12,13: Werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beven, want het is God, die in u werkt, beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen. De Christen werke, alsof hij alles alleen door zich zelve kan doen, en hij vertrouwde op God, alsof hij zelf niets kan doen.

Boek- bespreking

'Verwachtend uitzien'

Prof. Velema, emeritus hoogleraar te Apeldoorn, heeft dit boek geschreven als dagboek voor de adventstijd en de kerstweek. Het is een meditatief geschrift. Gedurende vijf weken vinden wij hier voor elke dag een overdenking, die uitloopt op een vraag of een advies voor een persoonlijk gebed. Allerlei teksten uit het Oude en Nieuwe Testament worden behandeld. Zij hebben alle te maken met woorden en daden van God, die verwachting wekken. Ik stem met Velema in als hij poneert, dat de vier adventsweken de moeilijkste van het kerkelijke jaar zijn. „We kunnen immers niet terug achter het Kerstfeest. Er is maar één mogelijkheid om dit probleem op te lossen... verwachten is een kernwoord in de oudtestamentische vroomheid. Het is evenzeer een kernwoord in de nieuwe bedeling.“ (p. 11). De auteur maakt fijne opmerkingen over de pelgrimage van Abraham en de toekomstverwachting van het Bondsvolk. Het geloof leeft van het wonder, omdat het hangt aan de belofte. Met de HERE kom je nooit bedrogen uit al leidt de weg soms door de diepten. Dat stemt ook onze huidige verwachting van de voltooiing van Christus' komen in de wereld zoals wij die als gelovigen mogen beleven op de jongste dag. Dit stimuleert tot een opgewekt leven!

„Adventsleven betekent een tinteling van vreugde in ons hart, omdat Jezus reden tot lachen geeft.“ (p. 27). In de betrokkenheid op Jezus is er zelfs sprake van adventsdynamiek (p. 31). Op voortreffelijke wijze wordt geschreven over Maria's fiat (p. 60/61). Ik vind het wel jammer, dat de belijdenis van Jakob op zijn sterfbed: „Op uw zaligheid wacht ik, HERE“ niet christologisch is uitgediept. En dat temeer, omdat t.a.v. Noachs levensgang wel sprake is van een christocentrische benadering (vgl. p. 22, 24 en 25). Ook had ik graag bij de naam Johannes een nadere uitleg gezien van het woord genade, juist in verband met Advent en Kerst. Maar dit neemt niet weg, dat ik veel waardering heb voor dit boek en het daarom hartelijk aanbeveel!

Enschede O. Mooiweer

Dr. W.H. Velema: 'Verwachtend uitzien' - Uitgave van J.J. Groen en Zoon - Leiden - 79 pag. f 14,95.

P.C. van Wijk, Zaltbommel

Getuigen

Soms kom je op een onverwachte plaats een getuigenis tegen waar je stil van wordt.

Dat overkwam me bij het lezen van rouwadvertenties.

Elke krant heeft zo zijn eigen advertenties. Die van het Nederlands Dagblad verschillen hemelsbreed van bijvoorbeeld mijn eigen streekkrant de Tubantia en die weer van de NRC.

In het Ned. Dagblad staat heel vaak 'het heeft de Here behaagd' en in de Tubantia 'sterven doe je niet ineens' of 'de strijd was volkomen ongelijk'.

In de NRC lees je o.a. dat jonkheer van Voorst tot Voorst is heengegaan, ook typisch humanistisch getinte advertenties 'overgegaan naar het Licht' vinden daar een plaats.

Ik probeer mij te verplaatsen in degene die zo'n advertentie opstelt. Heel veel mensen krijgen, denk ik, wat voorbeelden van de begrafenisondernemer en doen daar dan een greep uit.

Ontroerend zijn vaak de zelfgemaakte gedichten, soms van slecht metrum en rijm maar wel vol met oprechte emoties. Christelijke mensen gebruiken ook vaak standaardteksten maar voegen daar dan hun eigen Bijbeltekst aan toe of een mooie frase uit een psalm of lied. Het doet je goed als je in een overwegend 'neutrale' krant dan toch Gods woord ziet staan.

In de NRC komt dat nog het minst voor. En daar trof ik de volgende tekst: 'Zingen wij de lof van God. Die nader tot ons kwam in de persoon van onze lieve vrouw, moeder, schoonmoeder en oma, zus en schoonzus.

Hij schonk haar het leven op 19 mei 1928. Hij gaf haar de ruimte om zich volop en met genoegen in te zetten voor haar gezin en anderen.

Op 25 november riep Hij haar tot zich en verlost haar van de begrenzungen van dit leven. En van pijn. En van verdriet om het afscheid.

Niks geen 'de strijd was ongelijk en geheel niet terecht' maar ook niet 'het heeft de Here behaagd' alsof God er genoeg in scheidt de mens te laten sterven.

Deze vrouw was katholiek en de dienst die gehouden werd, werd als dankmis aangekondigd. 'Daarom kunnen wij als afscheid van harte een Eucharistie vieren'.

De hele advertentie was doortrokken van liefde voor deze vrouw en voor God. Wat geweldig om ondanks je verdriet het zó te kunnen verwoorden.

Wilna Smienk-van 't Hul,
Haaksbergen

Hoe moet je deze kerstpuzzel oplossen?

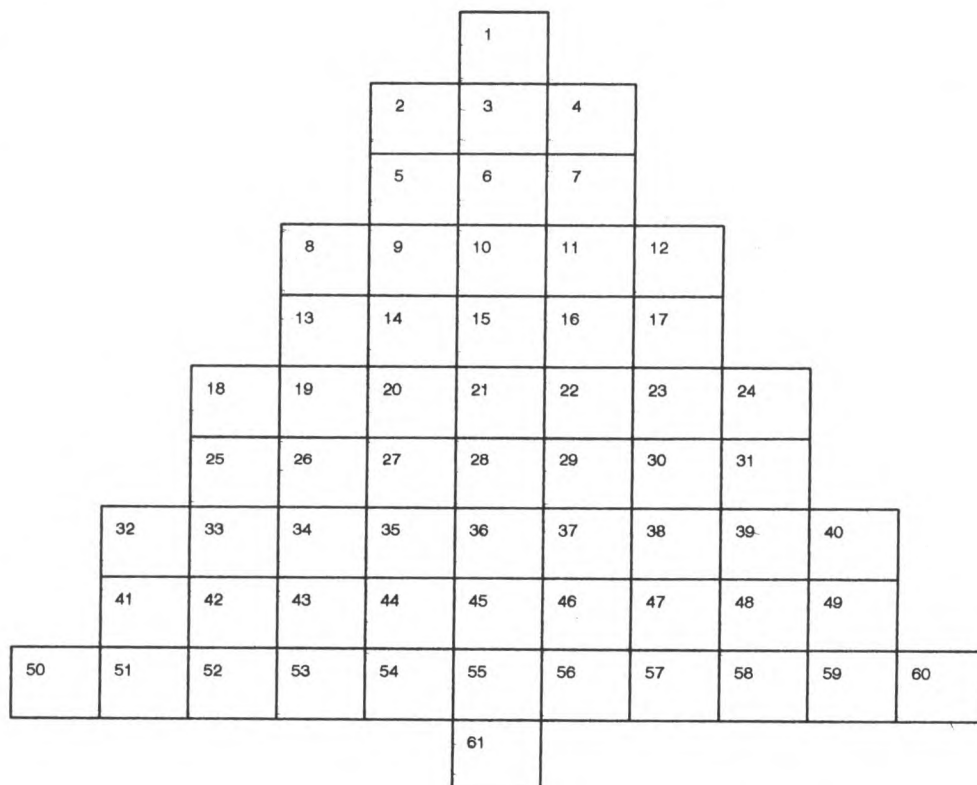
Achter elke vraag staat een aantal cijfers. Deze cijfers betekenen dat je de letter van de oplossing daar moet invullen in de puzzelboom.

Is de vraag bijvoorbeeld: Wiens geboortedag vieren we met kerstfeest?

3 6 45 12 8. Dan moet de J op 3, de E op 6, de Z op 45, de U op 12 en de S op 8.

Als je het goed hebt gedaan verschijnt in de boom een tekst die alles met kerst te maken heeft.

1. Hoeveel maanden bleef Maria bij haar nicht Elisabeth? (Lucas 1:56)
17 44 35 5
2. Hoe heet de moeder van Jezus? 27 15 22 60 55
3. Van welke keizer kreeg het volk een bevel? (Lucas 2:1)
26 38 18 1 36 51 1 50
4. Het volk moest op reis om zich te laten (Lucas 2:3)
2 16 50 32 11 22 30 54 43 8
5. Naar welke plaats gingen Jozef en Maria? 20 43 37 42 14 10 33 12 27
6. In welke streek lag Nazareth? (Lucas 2:4) 18 52 14 46 29 10 55
7. Waarin wikkelde Maria Jezus? 48 21 23 31 41 47
8. In wat voor gebouw werd Jezus geboren? 50 37 58 29
9. Waar was voor Jozef, Maria en Jezus geen plaats? (Lucas 2:7)
42 19 22 20 49 44 18
10. Wie kregen de geboorte het eerst te horen? 4 7 44 61 5 34 3
11. Wie vertelde het hun? 12 24 18 45 14
12. Waar waren de herders? Op het 59 23 29 6
13. Hoe het een groep schapen? 31 38 57 40 5
14. Een van de drie gaven die de wijzen uit het Oosten mee brachten.
(Matth. 2:11) 18 21 38 53
15. Wie liet de kinderen in Bethlehem vermoorden? (Zijn naam en titel.)
(Matth. 2:1) 31 21 56 13 25 18 33 28 22 21 9 41 39

De oplossing van de sinterklaaspuzzel was: Marsepein.

G. Wijkhuizen-van Vuren

Advent, Kerst en secularisatie

Het boek, dat ds. G. Gunnink, thans vrijgemaakt geref. predikant te Amersfoort-West, schreef, gaat over vragen, die vanwege een toenemende secularisatie gesteld worden. Men vraagt: „God, waar bent U?” Ds. Gunnink houdt zich met de materie van de verwereldlijking bezig in het licht van het getuigenis van de bijbelschrijver Lucas. Hij gaat er vanuit, dat God de vraag aan ons stelt: „Mens waar ben je?” Dat is volgens hem een zoekende, een ontmaskerende en een liefdevolle vraag. Het evangelie in vier woorden. De pastor uit Amersfoort laat het Woord aan het woord komen. Hij bedient zich daarbij van een pakkende, frisse stijl. In zijn exegese kunnen wij ons in doorsnee goed vinden. De heilshistorische lijnen worden op een evenwichtige wijze geaccentueerd. De auteur confronteert ons met de leegheid van een Kerstfeestviering waarbij het heilsfeit niet centraal staat. Hij vraagt vervolgens onze aandacht voor de verwondering, die zich van mensen meester maakt rondom het Kerstgebeuren. De grote blijdschap, die de geboorte van Christus losmaakt, stimuleert hemel en aarde tot een geweldige lofzang. De engelen worden weggehaald uit de sfeer van de romantiek. Zij vormen de hemelse legermacht. Vrede op aarde is geen vrome wens, maar levende realiteit. Daarom geen zachte orgeltonen, maar uitbundige jubelklanken. Het gaat in dat lied niet om de afwezigheid van oorlog, maar om de aanwezigheid van God. Op een treffende manier schetst de schrijver de rijkdom van Advent en Kerst. Wij willen ook enkele kritische opmerkingen maken. Wanneer Gunnink schrijft over het gebed heeft hij het wel over Christus' taak als Advocaat, maar ontbreekt de notie van het zoenbloed van de Heiland. (p. 26). Op pag. 35 heeft onze collega het over de grondfout van Zacharias. Maar als je bij Zacharias ongelooft constateert (p. 34) komt het geheel voor in de context van de zonde. De betekenis van Genesis 3:9 komt niet voldoende uit de verf (p. 10). We willen het hierbij laten. Dit boek is waard gelezen en bestudeerd te worden. Gespreksvragen zijn toegevoegd. Heel hartelijk aanbevelen!

Ds. G. Gunnink; "Mens, waar ben je?" - Lucas' ontmaskering van godsverduistering - Uitgeverij De Vuurbaak BV - Barneveld - 119 pag - f. 19,75.

Enschede, O. Mooiweer

De kleine profeet

„Mam, het is zo fijn dat ik iets heb om naar toe te leven”, staat op de rouwkaart van Pieter, overleden op 12 mei 1995 op de leeftijd van 12 jaar. Het verhaal van Pieter, die op 6-jarige leeftijd geopereerd wordt aan een kwaadaardige hersentumor, eerst opknapt en later weer ziek wordt. Pieter, die naarmate hij zich beroerder voelt, meer en meer

verlangt naar een nieuw leven in vol vertrouwen op zijn Vader in de hemel. Nog meer het verhaal van zijn moeder Tettie Hordijk-Van der Wielen, die na het overlijden van haar moeder aan kanker in 1980, een angst kent, een panische angst voor kanker. De angst, die werkelijkheid werd, toen Pieter in 1989 een hersentumor bleek te hebben. Tettie beschrijft tot in detail het gevecht met haarzelf, haar leven, haar geloof, dat teruggebracht wordt tot weten, alleen maar met het verstand, maar dan zonder vertrouwen. Tijdens de ziekte en het sterven van Pieter ervaart zij dat God in die moeilijke omstandigheden zijn kinderen niet in de steek laat. Gods zorg, liefde en trouw zijn ook in het donkerste lijden een dragende kracht. Een aangrijpend, ontroerend en niet zonder herkenning te lezen boek, dat rechtstreeks uit het hart geschreven is.

Tettie Hordijk-Van der Wielen, De kleine profeet; 'onze Pieter had kanker'. Uitgeverij De Vuurbaak, Barneveld (ISBN 905560 080 6 - f. 19,75)

R. v.d. Molen-Berends, Heerenveen

Perschoon

Marginaal?

De bijbel verdedigt zichzelf

Twee verhalen herinner ik me, die allebei over de verdediging van de bijbel gaan. Bij Spurgeon kwam iemand vragen of hij niet een verdediging van de bijbel wilde schrijven tegen de opkomende bijbelkritiek. Spurgeon wees het verzoek van de hand met de opmerking dat men evengoed een leeuw zou kunnen verdedigen. Niemand haalt zich dat in het hoofd. Het zou een gevaarlijk karwei zijn. De bijbel heeft onze defensieve actie niet nodig. Zij verdedigt zichzelf. Een ander verhaal gaat, waarin de hoofdlegerpredikant in de oorlog bij de koningin kwam met het verzoek om een woord vooraf te schrijven voor de bijbel ten gebruike voor de Nederlandse krijgsmacht. Ds. Sillevius Smitt kreeg te horen dat onze vorstin dat niet zou doen. Stel je voor: een koninklijke aanbeveling voor de bijbel! Het motief van de koningin kan ik goed begrijpen. Het Woord van God beveelt zichzelf aan. Beide verhalen typeren een houding ten opzichte van de Schrift, die ons goed bevalt. De bijbel heeft alle bestrijding tot op heden glansrijk doorstaan. De kerkgeschiedenis is een bewijs van het voortdurende streven van de mens om de bijbel te ontleden, aan te passen, te verbeteren en wat al niet meer. Het Boek heeft met een wonderlijke vitaliteit alle kritiek en ook alle verdediging overleefd. Dit

laatste vooral. Er is leven, kracht en zegen in de bijbel. Wie dit zoekt zal merken, dat niet wij met de bijbel bezig zijn, maar dat de Schriften ons geven nemen, en ons verdedigen.

Handen af van de Schrift

Soms gaan mensen met de bijbel om, zoals de jongen die aan zijn brommer sleutelt. Hij probeert hem uit elkaar te halen, op te voeren, en heeft daar plezier in. Dat genoeg hebben de mensen van het vak soms met de bijbel. Ik geef toe dat zij zich op een ander vlak bevinden. Zij krijgen geen vuile handen. Op het eerste gezicht werkt hun optreden ook niet zo milieuverontreinigend als het geknutsel aan het oude brommertje. Toch is het de vraag wie schadelijker werkt. Men dient de Schrift te nemen zoals zij er ligt. Opvallend is de taal van de belijdenis: „wij ontvangen deze Schriften...” Dat betekent dat we louter receptief zijn als het gaat om de vitaliteit van de Heilige Schrift. Men moet bereid zijn niet om te scheppen, maar om herschapen te worden. Wij zijn veelal te creatief bezig, alsof wij het verlossende woord hadden te spreken. In dit „louter receptief” schuilt geen greintje magie of toverij. Wat er door de bijbel zelf tot stand gebracht wordt in het leven van mensen, van generaties die gingen en die zullen komen is het geheim van de Geest. Zijn vrijheid is onbeperkt. Maar Hij bindt in zijn belofte ons aan het Woord. Laat het werken in ons leven en in de kerken.

Dit artikel knipten wij uit het chr. geref. weekblad: 'De Wekker'. Het is geschreven door Prof. Dr. W. van 't Spijker, hoogleraar te Apeldoorn. Het blijkt steeds weer een beheersende vraag hoe wij met de bijbel omgaan. Die vraag klemmt des te meer waar het theologen betreft, die op een aparte manier de bijbel bestuderen ten dienste van de gemeente van Christus. Je kunt je laten verleiden tot uitspraken, die beogen een afdoend antwoord te geven op diverse vragen. Maar wat je aan de ene kant wint verlies je aan de andere kant. En niemand heeft het meer in de hand als een particuliere dogmatische uitspraak vervolgens een eigen leven gaat leiden. Als leerlingen van Christus zullen wij ook hier bepaalde grenzen in acht moeten nemen. En als wij er niet uit komen is daar de Geest als Auteur van het Woord van God, die ons ook in dat opzicht troost.

Enschede, O. Mooiweer

Beroepen/Intrede/ Afscheid

Beroepen: door Wormer:

ds. J.J. van Es te Urk

Beroepbaar: door de regio Utrecht beroepbaar gesteld: ds. E.A.W. Mouissie, voorheen predikant van de Igreja Reformada in Carambeí (Brazilië).

Adres: Molenweg 13, 3828 AH Hoogland, tel. 033 4803461 (ma-vr 19.00-20.30 uur)

Intrede: op 29 december: ds. W.M. van der Vegt te Barendrecht (in De Egmontshof te Oud-Beijerland).

Bevestiging op 22 december in de NGK te Barendrecht

Adressen

Ds. J. Keuning

Tijdelijk adres vanaf 28 december: RCN Het grote Bos, Bungalow 25, Hydeparklaan 24, 3341 ZK Doorn, tel. (receptie) 0343 513644

Ds. W.M. van der Vegt

Tijdelijk adres ma t/m do: Camping De Kreek, Zinkweg 182, 3262 BH Oud-Beijerland, vr en za: het bekende adres in Maastricht, tevens postadres. Overal telefonisch bereikbaar onder 06-53540813

NGK Almkerk-Werkendam

Scriba: mevr. M.E. de Beurs, Tienhont 14, 4254 CM Sleetwijk, tel 0183 301398

Overig nieuws

Bevestiging

Ds. W.M. van der Vegt

De bevestiging van ds. W.M. van der Vegt te Barendrecht zal DV op zondag 22 december in de tweede dienst, die om 19.00 begint, plaatsvinden. De dienst wordt in het eigen kerkgebouw gehouden en ds. B.J. Eikelboom zal dan voorgaan.

Stukken voor LV98 in Doorn

Op de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken die in 1994 in Apeldoorn is gehouden, werd de kerk van Doorn aangewezen als samenroepende kerk van de volgende Landelijke Vergadering. De eerste samenkomst is bepaald op zaterdag 7 maart 1998.

In verband daarmee verzoekt de voorbereidingscommissie alle voor de vergadering bestemde stukken vóór 12 juni 1997 te zenden aan: Commissie Voorbereiding Landelijke Vergadering 1998

van de Nederlands Gereformeerde Kerken in Doorn

p.a. de heer C.E. van Esch

Park Sparrendaal 11

3791 SJ Driebergen

(tel 0343 521421)

Dr. W. Janse fulltime docent

Dr. W. Janse, parttime predikant van de Nederlands Gereformeerde Kerk van Oegstgeest e.o. en voor 50% van zijn werktijd docent Kerk- en dogmengeschiedenis aan de Faculteit der Godgeleerdheid van de RU te Leiden, heeft een fulltime benoeming in dezelfde functie aan genoemde faculteit aanvaard. Deze benoeming gaat in per 1 april 1997.

Uit de regionale vergadering 'Het Zuiden'

De vergadering, die op 11 oktober 1996 is gehouden, heeft een procedure vastgesteld voor publikatie van het persverslag van de regiovergadering in Opbouw. Vervolgens informeren de kerken elkaar over de volgende onderwerpen:

In Rijsbergen is stagnatie ontstaan in het integratieproces met Breda.

Gesprekken binnen kerkeraad en gemeente moeten leiden tot het heropenen van de gesprekken. Huidige gezamenlijke activiteiten dienen te worden gecontinueerd.

In Middelburg is grote verslagenheid na het overlijden van mevr. Brands. Gelukkig is er ook reden tot vreugde. Zo is er een bijbelkring gestart voor jongeren van 25-35 jaar. Er zijn tien leden, de helft uit eigen gemeente, de andere helft kerkt elders.

In Eindhoven (CGK) hebben onlangs negen leden belijdenis van hun geloof afgelegd. De NGK van Eindhoven mag zich verheugen in een toenevende groei. Een door de kerkeraad ingestelde commissie heeft een aantal aanbevelingen gedaan om te komen tot werkdrukvermindering bij ds. Van der Dussen. De leden van de kerkeraad en de wijkassistenten hebben een leerzaam en opbouwend weekend gehad. De nadruk lag op toerusting voor de pastorale ondersteuning. In Almkerk-Werkendam heeft ds. G. van Dijk met frisse energie zijn werk opgepakt. De onlangs doorge maakte periode leidt nog tot beperkt ledenverlies.

Breda is, evenals Rijsbergen, voor de zesde maal in korte tijd geconfronteerd met het bedanken van een predikant. Dit begint zich te zetten in de gemeente. Er vinden samensprekingen plaats met de CGK en de GKV te

Breda. Er is herkenning, kerkelijk blijken er problemen te zijn.

Maastricht werkt hard aan de gemeente(weder)opbouw. Bij voortgang van de huidige positieve ontwikkelingen kan op de volgende regiovergadering het eindrapport van de visitatiecommissie tegemoet worden gezien. Met vreugde en dankbaarheid wordt bericht dat ds. Van der Vegt een 50% baan heeft gevonden in een verpleegtehuis. Maastricht dankt de regio van het Zuiden en de regio Dordrecht-Gorkum voor de steun bij het bekostigen van een verdere opleiding van ds. Van der Vegt. Principebesluiten met betrekking tot een aanvullende financiële regeling voor ds. Van der Vegt over 1997 worden genomen.

Uit de regionale vergadering Utrecht

Kort verslag van de regiovergadering van Nederlands Gereformeerde Kerken in de regio Utrecht d.d. 28 november 1996 te Breukelen.

Namens de roepende kerk van Breukelen opent ds. W. Smouter de vergadering. Alle regiokerken zijn wettig tegenwoordig.

De vergadering is vervroegd bijeengeroepen vanwege een verzoek van de kerk van Amersfoort om

ds. E.A.W. Mouissie beroepbaar te stellen binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken. Amersfoort heeft dit verzoek reeds schriftelijk toegelicht.

Ds. Mouissie is aanvankelijk predikant geweest van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt). Door de Gereformeerde Kerk (Vrijgemaakt) van Assen-Zuid werd hij in 1986 uitgezonden als missionair predikant naar Brazilië. Daar heeft hij in 1991 een beroep aangenomen naar een gemeente van de Igreja Reformada no Brasil. Deze kerken hebben wel correspondentie met de Christelijke Gereformeerde Kerken maar niet met de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt). De kerkeraad van Assen-Zuid heeft destijds op grond daarvan geconstateerd dat ds. Mouissie zich had onttrokken en dat hij derhalve niet langer lid was van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt).

Inmiddels zag ds. Mouissie zich dit voorjaar vanwege de gezondheid van één van zijn kinderen genooddacht terug te keren naar Nederland. Hij heeft hier besprekingen gevoerd om opnieuw te worden toegelaten als predikant van de GKV.

Er lag toen nog het verschil van mening met de kerkeraad van Assen-Zuid. Dat kon uit de wereld geholpen

worden na de erkenning van ds. Mouissie dat hij destijds in strijd met de regels had gehandeld. Uiteindelijk heeft hij evenwel zijn verzoek om als predikant van de GKV te worden aanvaard ingetrokken en toelating gevraagd tot de Nederlands Gereformeerde Kerken.

De regio Utrecht heeft kennis genomen van het verzoek van de kerk van Amersfoort terzake en van de verschillende stukken die ter tafel lagen.

Daarnaast is ds. Mouissie uitvoerig gehoord over zijn beweegredenen. Na beraad sprak de vergadering uit ds. Mouissie met volle vrijmoedigheid beroepbaar te stellen in de NGK, met de bede dat de Koning der Kerk hem daarin tot zegen mag stellen. Vervolgens ondertekende ds. Mouissie de Drie Formulieren van Enigheid.

Tenslotte komt een brief van de NGK Zaanstreek-C ter tafel met betrekking tot verlenging van het preekconsent van br. A. Beeftink te Wormerveer. De regio Utrecht verleende destijds dat consent en verlengde het ook al. Besloten wordt te antwoorden dat Utrecht geen bezwaren ziet tegen een verlenging. Maar de uiteindelijke beslissing wordt overgelaten aan de regio Alkmaar/Zaandam omdat br. Beeftink momenteel in die regio woont en werkt.

Uit de regionale vergadering Noord-Nederland

De vergadering is op maandag 21 oktober gehouden en staat onder leiding van ds. C.C. Koolsbergen. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd, de Vrije Gereformeerde Kerk van Wollega is met twee waarnemers aanwezig.

Meegedeeld wordt dat br. A. Langius uit Assen de plaats van ds. Koolsbergen zal innemen in de regionale contactcommissie CGK/NGK.

De commissie 'Ten Post' rapporteert een aantal gevoerde telefoongesprekken, half november zal een gesprek plaatsvinden.

De termijn van de regionale Bezoekcommissie, de brs. Geertsema, Gerkema en Thijs, wordt verlengd.

Afspraken voor bezoeken worden gemaakt. Ds. K. Muller doet verslag van de Raad van Toezicht en Advies/TSB en krijgt een aantal vragen mee over stages en opvolging van de huidige begeleiders.

In de gemeente van Groningen heeft ds. Gerkema een maand studieverlof gehad, hem is desgevraagd voor de duur van één jaar ontheffing verleend voor het voorgaan in huwelijksdien-

sten van samenwonenden. Ook staat sinds 1 september het Avondmaal open voor doop- en belijdende leden. In de gemeente van Haren bedient ds. G. Haveman thans in voorkomende gevallen Doop en Avondmaal. In Heerenveen is de samenwerking met de CKG in een kritieke fase geko-

men vanwege het NG-besluit om vrouwen toe te laten tot het ambt van diaconen. In de gemeenten van Assen en Hoogeveen doen om het vorenstaande geen vrouwen dienst als diaconen in gecombineerde diensten. De volgende vergadering wordt 10 februari 1997 in Haren gehouden.

bidden voor bonen..!

De verpleegster Katie McKinnon werkt in de sloppenwijken van de stad Beira in Mozambique.

Via een maaltijdproject wil zij een aantal kinderen helpen te leven én te overleven.

En dat niet alleen: zij brengt de kinderen bewust ook in aanraking met het evangelie.

Voor Redt een Kind is dit een nieuw project in een nieuw land en wij geven u graag de gelegenheid eraan mee te doen.

Voor één tientje krijgt één kind een maand lang elke dag een bord mais en bonen.

Voor twee tientjes twee kinderen, voor drie tientjes drie kinderen enz.

Bartje bad niet voor bruine bonen. Deze kinderen leren te bidden. Dankzij die bonen

stichting

redt een kind

**Redt een Kind in Mozambique.
Giro 1599333, St. Redt een Kind, Ommen.**

**Papaverstraat 19, 7731 VS Ommen
Telefoon: 0529 - 455907**

„Hetzij wij dan leven, hetzij wij sterven, wij zijn des Heren.”
Romeinen 14:8

Met droefheid nam de kerkeraad van de Nederlands Gereformeerde Kerk van Wormer kennis van het overlijden van broeder

K. KRAMER

In dankbaarheid denken wij terug aan al het werk waarmee br. Kramer gedurende vele jaren als ouderling en als voorzitter van de commissie van beheer onze gemeente mocht dienen. De Here trooste en sterke zijn vrouw en kinderen.

Namens kerkeraad en gemeente,
A. Volger, praeses
H. Schoute, scriba

Wormer, 20 november 1996

„Als ik ontwaak, dan ben ik nog bij U.” Psalm 139:18

Geheel onverwacht heeft de Here uit ons midden tot Zich geroepen mijn lieve vrouw, onze lieve moeder en oma

EVERTJE CATHARINA VAN DEN HOEK
echtgenote van **Cornelis Roth**

Zij mocht 79 jaar worden.

Mama geloofde met ons in de vergeving van zonden, de opstanding van het lichaam en een Eeuwig Leven.

C. Roth

Kees en Ineke
Pim en Albertje, Geke, Cor, Joanne, Elise
Niels en Caroline
Roeland en Irene, Matthias
Erica en Henk, Rick, Ella
Mark, Otto

Alie en Gerrit
Arriën, Maaïke en Johan,
Christian, Ingrid

Gertjan en Hannie
Els en Marius, Mannin,
Corné, Chris, Lydia, Joyce

Ineke en Cees
Arno, Paul, Jeroen

Louis en Patricia
Laurenz, Caspar, Silke

Wim †

Elly en Ton
Corine, Paula en Eric, Sylvia, Wilfred

Cilvia en Meindert
Evelien en Hendrik-Jan, Ciska
Ben en Dita, Karin en André, Irene,
Loes en Bastiaan, Ellemieke, Huibert,
Alies, Wilco

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgevonden.

30 november 1996
4102 BS Culemborg, Bachlaan 38

Naar die andere Bijbelse landen...

Van 2-16 mei 1997 is er voor de vierde maal een prachtige reis naar Syrië en Jordanië o.l.v. Ds. W.M.M. Moonen te Heusden.

Prijs incl. excursies, entrees, alle maaltijden, reisverz. en annuleringsverz. f 2370,-.

Bel om info: 0416-661290

ngj

STICHTING
NEDERLANDS
GEREFORMEERD
JEUGDWERK

Kaderweekend '97

Ben je actief binnen je jeugdvereniging? Je hebt een bestuursfunctie of je gaat er binnenkort één krijgen? Wil je binnen je kerk een jeugdclub uit de grond stampen? Dan is het Kaderweekend iets voor jou!

Op een vereniging gaat niet alles vanzelf: organiseren, Bijbelstudies voorbereiden, met elkaar omgaan, een onderwerp bespreken. Daaraan besteden we op het kaderweekend aandacht. Vanuit het NGJ willen we de deelnemers ideeën en vaardigheden aan de hand doen, waarmee ze hun vereniging kunnen verbeteren.

Ben jij actief binnen je jeugdvereniging of -groep? Kom dan naar het kaderweekend! Het kost f55,-. Maar omdat je binnen je kerk actief bent, kun je vast (een gedeelte van) dit bedrag van je kerkeraad krijgen. We hebben de kerkeraad er ook een brief over gestuurd.

Opgave &
informatie:

Ineke Vreemann
Willemstraat 31
2275 CP Voorburg

Tel: 070-3866345

